

A negyvenéves Balfour-deklaráció margójára

(1917 november 2 - 1957 november 2)

Repül az idő, még a „szputnik”-nál is gyorsabban és Izrael tizedik évében már kutatni kell az emlékezetben a Balfour-deklaráció után. Valóban olyan fontos volt az a néhány soros levél, amelyet az angol külügyminiszter az egyik Rothschildnak írt, pontosan negyven évvel ezelőtt?

Amit az ember negyven esztendő távlatából visszanez, lehetetlen el nem mesélnie. Heral naplójában állandóan a „Charter”-ról beszél, amelyet a világ népei a zsidó népek adni fognak, amelyben hivatalosan elismerik az ősrégi nép ősrégi hazájába való visszatérésének jogát. Amikor a dolog tizenhárom évvel ezelőtt Heral halála után megvalósult, a nagy charterből már csak egy kis, tizenegyet soros levél maradt, amely tulajdonképpen egyetlenegy mondatból áll: „Ofelése kormányok...

Írta: Dr. Fonerstein Emil

szimpátiával viseltetik egy Palesztinában a zsidó nép számára felállítandó nemzeti otthon iránt és el fog követni minden tőle telhető, hogy e cél elérését megkönnyítse. Ugyanakkor azonban hangsúlyozza, hogy semmi sem fog történni, ami károsan befolyásolhatja a Palesztinában élő nemzsidó közösség polgári és vallási jogait, vagy pedig a bárhol élő zsidók jogait és politikai státuszát.

Ez az egész. Egy legjobb esetben félhivatalos levél egy privát személynek, mely tele van homályos fogalmazásokkal és mégis ez a levél képezte Erec Jisraél felépítésének alapjait és nélkülözhetetlen és biztosan nem lennének ott, ahol vagyunk.

Mit ígértek az angolok az araboknak

Miért adták az angolok ezt a deklarációt? Aki az angolok politikáját ismeri, tudja, hogy minden valószínűség szerint, elsősorban saját, jörfelfogott érdekeket akarták szolgálni, nem pedig a zsidó nép érdekeit. Háború volt és az antant igyekezett az arabok szimpátiáját megszerezni. Csak úgy, mint ma Oroszország, akkor Anglia ígerte az araboknak, hogy elősegíti nemzeti törekvéseiket, amelyben oldalára állanak. — Igérték könnyű, ezért tehát 1915-ben egy Shakespeare nevére kiküldött kereste fel a mekkai sberiffet, Husseint és Ibn Saudot és minden jót ígért nekik. E tárgyalások eredménye lett az araboknak adott deklaráció, amelyet az egyiptomi angol főkormányzó, Sir Arthur MacMahon írt alá, amelyben az angolok azt ígérték,

az araboknak, amit később a zsidóknak ígértek: nemzeti törekvéseik teljesítését.

1915 október 24-én azt ígérték az angolok, hogy amennyiben hadisegítségét kapnak az araboktól, egy óriási, független arab királyságot állítanak fel, mely keleten a Perzsa-öböl, nyugaton a Vörös-tengerig, Egyiptomig, délen az Indiai-óceánig, Aden kivételével, északon a 37-ik szélességi vonalig fog terjedni. E homályos ígértek alapján, Hussein megüzente Törökországnak a háborút. Először a Feisal, későbbi iraki király, egy Lawrence nevű angol ügynök segítségével igyekezett az arab törzsekben a harci hajlamot felkeltetni, ami azonban csak nagyon kis mértékben sikerült neki.

„Számomra semmit, házat népem számára”

Természetes, hogy a cionista vesztőfényt, Weizmann az élkön, szintén mindent megtettek a kedves politikai helyzet kibáncsoltására. Weizmann már 1916 októberében benyújtotta a cionista követeléseket. Az Asquith-Grey-kormány nem sok figyelmet szentelt a beadványnak, azonban két rövid hónap múlva nagy fordulat állt be, az angol kormány megbukott, Lloyd George lett a miniszterelnök és Balfour a külügyminiszter. Így kedves hangulat teremtődött meg a cionizmus aspiráció körül. Lloyd George tizenhárom évvel ezelőtt Joseph Chamberlain ügyvédi irodájában...

dolgozott és Heral ott rendelkezett meg az ugandai charter megfogalmazását. Lloyd George azelőtt hadügyminiszter volt és kapcsolatban került Weizmannal, mert annak egy korszakalkotó feladatára valóssággal megismertette az angol hadipárt. Amikor Lloyd George megkérdezte a szenátus kémlelőit, hogy milyen jutalmat akar, azt a furcsa, ma már történelmi választ kapta: — Számomra semmit, azonban házat szeretnék népem számára...

Balfour pedig külügyminiszterré való kinevezése előtt miniszterelnök volt, amely idő alatt megismerte és támogatta az Ugandabörtört.

Elő volt a cionista elméletből, itt a tettek ideje

E két keresztény méltóság urat emlegetésére tehát fordulópontot jelentett a cionizmus történetében. Volt azonban az akkori angol kormányban még egy harmadik tagja, aki a cionista törekvéseket és elképzeléseket támogatta. Herbert Samuel, az első angol méltóság, aki miniszteri tisztséget kapott, nyíltan hirdette, hogy elő volt a cionista elméletekből, eljött a tettek ideje. Így közzétette az 1917-es év, amely fordulatot jelentett így a világ, mint a cionista politikában. Amerika háborúba lépett és ezáltal az antant esélyei rendkívül feljavultak. A két orosz forradalom elsöpörte a régi arakat, így tehát egy az amerikai, mint az orosz méltóság feltehetően a cionista munkák IV. Benedek pápa mintegy támogatóit a cionizmussal és nem kötött ki más, mint a szemérmes megismerést. „Jó szomszédok leszünk” — mondta a pápa Sokolovnak, aki nagy sikerrel járt Boszora. A zsidók szimpátiája és...

alno külügyminiszternek is. Így következett be az a rendkívül kedvező helyzet, hogy az angol politika és a cionizmus céljai teljesen fedték egymást.

„Az angolok hajlandók másképp vért is elfogadni”

„Az amerikai méltóság minden erejét és befolyását labavetve dolgozott. 1917 tavaszán egy angol politikai hírlírók közösség látogatott el Amerikába, melynek élén Balfour állott. Brandies főbíró, aki Wilson elnök kedvelt barátja köréhez tartozott, rábírta az elnököt, hogy Balfour és az egész angol kormány előtt a cionista törekvéseket támogassa. Közben sikerült Lloyd George-nak a szövetségeseket arról meggyőzni, hogy eljött a tettek ideje egy offenzívának a közkeletű fronton. Lord Allenby lett az angol hadsereg parancsnoka a fronton és ő megtette az összes előkészületeket a támadásra. A zsidók szimpátiája és...

pénze után az angolok végre hajlandóknak mutatkoztak arra, hogy zsidó vért is elfogadjanak és ezért nagykegyesen beleegyeztek egy zsidó katonai egység felállítására az angol hadsereg keretén belül, melyet az asszimilációs miatt csak Zsidó Regiment-nek neveztek. Minél közelebb jött az offenzíva, annál erősebben folytatták a politikai tárgyalásokat, melyeken Achad Háám, Brandies és a Rothschildok is tevékenyen részt vettek.

Nem „nation”, hanem csak „people”

A cionisták különféle fogalmazásokat nyújtottak be, melynek természetesen pontosan körülírták azt a ténnyt, hogy Erec Jisraél a zsidó nép hazája. Az angol asszimilációs azonban igyekeztek minden világos fogalmazást elgáncsolni és meghusítani és így alapvető változtatásokat eszközöltek a szövegben. Így lett „re-establishment” (újbolvaló felépítés)-ből csak „establishment” (felépítés) tehát elvagták a kapcsolatot a múlttal, mintha mondjuk Ugandáról lenne szó, mely...

Örjárat a nagyvilágban

Írta: Dr. Dénes Béla

Pontosan 34-én érettségiztünk 1922-ben, a fehér terror legerősebb évében, amikor, mikor a numerus clausus életbelépett Magyarországon. Megkezdődött Európában egy egészen új kor, amely a polgári liberalizmus korában addig elképzelhetetlen volt: a zsidók intézményes kizsárolása a kulturális életből. Furcsa egy generáció voltunk mi. Tiszvessék voltunk, mikor kitört az első világháború, 15 éves korunkban éltük át a tanácskötársaságot. Utána jött a „fehér terror” és egy ezeréves állam összeomlása. Az első zsidó találkozó még megrendezésre nem, a második világháború kezdése után szembemben, kikérülők-e valaha is. 35 év telt el az érettségi óta, a jellemző, hogy az akkor érettségizettek legnagyobb száma nem él már. De mind megtettük azt az utat, amit rákiszabott a Teremtő. Az is, aki munkaszolgálatban pusztult el nyomorultan, az is, aki világhírű lett. Büszke lehetek arra, hogy ilyen is akadt. Tanáraim közül Keresényi Károly nevét mindenütt ismerik, ahol csak görögös és mitológiai szóba kerül. Ő még a 30-as évek végén emigrált a székely Svájcban él. És van róla, hogy legnagyobb és legjelentősebb műve: A görög mitológia, megjelentetve Irvitől is.

Országjárásaim közül De József szemészorvos az egyik, aki világhírűvé lett. A híres Gross-klinikán dolgozott, majd a zsidó orvosok miatt ott nem lehetett, hagyta nemcsak munkáját, hanem Magyarországot is. Ő tételezte az u. n. azonban hordható szemüveget. Most Londonban él és dolgozik s a világ minden részéről öszennek hozzá a betegek.

A másik világhírűvé lett országjárásom, aki miatt tulajdonképpen ezt a megemlékezést írtam: Neumann János, a világ egyik legnagyobb matematikus zsenije, aki nemrég halt meg s akire a nevét a szakemberek éppen manapság többet említik, mint akár Einsteinét. Neumann Jánosnak volt köszönhető, hogy az amerikai...

rikaiak legalább egy évvel előbb állították elő az atombombát, mint az oroszok és angolok. És most, halála előtt ő volt a tudományos kutatók között a legtehetősebb, hogy az Egyesült Államok interkontinentális ballisztikus lövegeket állítsanak elő.

Neumann János pontosan egy hónappal volt idősebb, mint én. Igen jómodó zsidó bankárcsalád legidősebb gyermekeként már 8 éves korában elkészített benyűgöt azonnal, hogy egyszeri átváltozás után egész oldalakat mondott el a telefonkönyvből, nevet, címet és a telefonszámát. Huszonegy éves korában két diplomával rendelkezett a 1922-ben, a biológiai nemzeti matematikai kongresszuson és volt a kongresszus hőse, pedig, innét tudósítottam a budapesti „Ujéjs” című napilapot. Sokat beszélünk akkor mindenről, többek között a zsidóságról is. Neumann János ugyanis már régen otthagya a zsidó vallást. És ezt talán előszörban zsidó hitoktatója miatt tette. Fényes Mór igen nagy tudású és méltóságos tanár volt, de inkább abból a körből volt — így is neveztek — mint rabbinok. Azt az asszimilációs-liberális rabbitípust képviselte, amely mindent tudott, de nem hitt semmiben sem s ezt nem bírta elviselni Neumann János. Nem tudom, hogy azóta is hatékonyan létezik-e, csak azt tudom, a felmagyarádás után egyetlen levél jött tőle s ebben keservesen panaszoja, hogy megvan a zsidóság, nincs semmi, amit meg ne kapna az állam, de — szabadsága az nincs. Állandóan vigyáznak rá, seha kisérő nélkül sehová nem mehet s ha el akar utazni valahová, azt előbb be kell jelentenie s engedélyt kapnia. Így élt Neumann János, az amerikai atomhírszerző egyik vezetője, szegény... Megkapta a legnagyobb kitüntéseket, a new yorki Yeshiva Egyetem Einstein-díját és maga Eisenhower elnök aggatta mellette a Szabadság-érmét. Az utolsó kitüntetés a Fermi díj volt. És azt tudom, hogy halála után a gyászmisén megjelentek az amerikai...

Rengetegen próbálták sikeréneket titkát magyarázni. Ugy gondolom, nem járok messze, ha sikeréneket titkát éppen ebben keresem. Hősei olyan típusok, amelyekről főleg az ifjuság egy nem is jelentéktelen rétege azt hiszi: ime, ezek a jövő emberei. Ime, ez a jövő társadalma és a jövő erkölce! Nem hiszünk, hogy igazuk lenne. De most a csak magyarul tudók is olvashatják az első Sagan regényt. Terjedelme alig nagyobb, mint Hemmingway híres, Nobel-díjjal jutalmazott novellája, „Az öreg halász meg a tenger”. De egy egész világ választja el a kettőt. Az egyik Nobel-díjat kapott, a másik... számolatlan milliókat Hát igen! Ez is különbség.

És ha már megszerztük a kis Francoise Sagan a nagy és komor Hemmingway-vel egybevett, érdemes fölemelteni, hogy előkerült a sárospataki gimnázium osztálykönyve az 1874-75-ös iskolai évről. Az osztálykönyvet Maklary Pap Miklós osztályfőnök vezette s az I. osztályos növendékek között ott találjuk — Gárdonyi (családi néven Ziegler) Géza nevét is. Benne van, hogy Gárdonyi 1863-ban született, r. kat. vallású, atyja gépész s egy Taktaharkány melletti tanár laknak. Gárdonyinak az egyes tanítványokból tanúsított véleménye „gyöngye-köszvény, elégséges”, sem szorgalmával, sem fogékonyságával tehát nem tűnik ki. Vallásában meg éppen az áll az osztálykönyvből, hogy „utóvizsgára utasították”, ami azt mutatja: a katolikus hitoktató nem tudta magát rászállni, hogy pótvizsga nélkül továbberesse Gárdonyit. — Szűcs István tanár pedig, aki a „szépirást” tanította s akivel a csintalan diákok sok mókát nyeltek érdes medora miatt, ezt diktálta be Gárdonyinak felévi osztályzatul: „Írása olvashatatlan.”

A tanárának nyilván igazam volt Gárdonyi írása olvashatatlan. Később azonban kiderült, hogy írása — nagyon is olvashatóvá vált. Szerencsére adódik ez az életben és a történelemben is. Nem minden marad meg aranynak, amit ma aranynak hiszünk és aranyként tisztelünk és olykor arannyá lesz az is, aminek értéke senki sem gondol...
1957 XI 1 Uj Kelet 3

P É N Z T
POLYONIA ÉKSZEREKRE.
EZÜSTRE: R A J N A.
LOMBARD TIFERET
TEL-AVIV, Rothschild 31.
Uj óráknak ingyen becsülés

IVRIT · FRANCIA · ANGOL
nyelvet legjobban a „KADIMAH” ismert nyelviskolában.
T.-A., Ben Jehuda 74., tanítja meg. — Uj kurzusok indulnak:
1) Ivrít, angol és francia, minden fokozat (nap-napi nyelv, nyelvtan, beszéd, újság-iktúra, stílus, helyesírás); 2) Angol utóda és újság kezdőknek és haladóknak a nyelv gyors elsajátítására; 3) Speciális ANGOL, FRANCIA KURZUSOK ÉS ULFANOM (2, 4, 5, 6, 7, 8. oszt. és 5, 6, 7, 8. oszt. középiskolai) diákoknak Felvilágosítás és beiratkozás naponta d. e. 9 — 12. óráig. Alután 3-9 órákor péntek kivételével.

DZSIGAN és SCHUMACHER
„Nájn múz gelechter”
(KILENC MÉRCE KACAGAS) 2 részben, 12 képben
HAIFA, ORAH, november 1., péntek este 8.30 órákor
TEL-AVIV, ZOA-ház, nov. 2., szombat 2 előadás: 7 és 9.30
GIVATAJIM, NOGA, november 3., vasárnap este 8.30-ko
RISON-LECION, TIFERET, november 4., hétfő este 8.30
JERUZSALEM, EDISON, nov. 5., kedd este 8.30
HAIFA, ORAH, november 6., szerda este 8.30
TEL-AVIV, OHEL-SBM, nov. 7., csütörtök este 8.30

FIGYELEM! FIGYELEM!
A HÖLGYKÖZÖNSEGHEZ!
Alkalmi ajánlat a
legfinomabb női ruhaanyagokra
Tweed kosztümre, exkluzív minták. Brokát, buklió, pepló kockás, csikós, a legelőcsébb minták női ruhákra. — Finest olcsón.
Lea TEL-AVIV, ALLENBY 85. Figyelje a (Eckmann-ház, udvar, I. em.)

Világosság

„A rab oroszlán”

A magyar lázadás első évfordulóján Allan A. Mische, a Newsweek tudósítója, többek között a következőket írja a jelenlegi magyarországi helyzetről:

Kádár János miniszterelnök bábukormányát semmit sem bízik a véletlenre. A vérfürdő első évfordulójának közelédtével újabb letartóztatási hullámok söpörtek végig Budapesten. Öt ezer főnyi, különleges biztonsági őrséget mosogósítottak. Golyószórós munkasörégek biztosították a járőrszolgálatot a rádió és a parlament épülete előtt, ahol tavaly október 23-án az AVH tüzet nyitott a fegyvertelen diák-tüntetőkre és ezáltal elindította a forradalmat. A Magyarországon tartózkodó néhány külföldi tudósítónak a vizumát úgy idézték, hogy október 23-ika előtt valamennyinek el kellett hagynia az ország területét.

AKASZTÓFAHUMOR

Az elővigyázatossági intézkedések ellenére a Kádár-kormány minden oka meg volt az aggodalomra. Bár a fegyverrejtegetés halálbüntetés terhe alatt tilos, becsés szerint, még több, mint 80.000 fegyver hiányzik. Múltán tavaly az ifjúság, sőt a gyermekek is a szabadságharcosok első sorában küzdöttek, a híres pesti száj a következőként reagál az országos méretű fegyverek utáni kutatásokra: „Kádár legjobb rendeletere értelmében az iskolásgyermekek nem kapják meg a tejadagjukat mindaddig, amíg be nem szolgáltatják fegyvereiket.”

Dacára annak, hogy a nép ellenes véleménynyilvánítás veszélyes, a Magyarországról kikerülő ritka utasok minden alkalommal hoznak a kifogyhatatlan, de keserű pesti humor legfrissebb termékeit.

— Tudja, hol történt a hiba a múlt októberben? — kérdezi valaki a villamosban.

— Hogyne — hangzik a válasz: „Beleavatkoztunk az új belügyeinkbe.”

Egy másik vicc két budapesti polgárról szól, akik nézik az újjáépítési munkálatokat: „Szerencsés ország” — mondja az egyik. — Képzeld, az oroszok barátokként jöttek. Mi lett volna, ha mint ellenségek vonulnak be?”

NÉHANY SZÁM

A magyar nép kiengesztelésére az ország orosz urai — legalább is ideiglenesen — magasabb életszinviót biztosítanak, mint Csehszlovákián kívül a vasfüggönyön túl élő minden más nemzetnek. Az élelmiszer bőséges és az árakat alacsony tartják, míg a fizetések általában 10 százalékkal magasabbak, mint a múlt évben.

A spanyol marsall ellenségei

Narancs marsall Spanyolország egykori véreskedő diktátorának halálára úgy hoz odalépett a pap és így szólt:

— Marsall úr, megbocsát az ellenségeinek?

Mire a marsall halkán így válaszolt:

— Nincsenek ellenségeim. A pap kétkedő pillantására a marsall elhaló hangon hozzátette

— Nincsenek ellenségeim, mert mind egyonulvettem őket.

De a mesterségesen táplált prosperitás időtartama bizonytalan. A szovjetömb gazdasági segélye, amelyet 275 millió dollárra becsülnék, csak hízogatól intézkedés; a lázadás legalább egy milliárd dollár veszteséget okozott Magyarországon, kárban és elvesztett termelésben, nem számítva a közel 200.000 menekült, köztük számos szakember és bányász elvesztését, aminek következtében számos ipari tervvel kellett felhagyni.

Egy évvel a lázadás után, amelynek során 30.000 magyar esett el a 200.000 szovjet katona és 2500 tank és páncélos elleni harcban — Magyarország nem annyira orosz csatlósállam, mint orosz katonai protoktorátus. Bár a szovjet járőrök már eltűntek az utcákról és átadták a rendőri teendőket az átszervezett magyar biztonsági rendőrségnek — becslés szerint 120–140.000 orosz katona állomásozik az ország 28 különböző pontján felállított helyőrségekben.

lomásozik az ország 28 különböző pontján felállított helyőrségekben.

NINCS MENEKVÉS

A nagy magyar börtönt 375 mérföld drótkerítéssel, aknamezőkkel, őrtornyokkal és villamított kerítésekkel zárták el a külvilágtól. Augusztusban, amely hónap valamikor a szökéses főszezonja volt, ezidén mindössze két magyarnak sikerült átjutnia Ausztriába.

A budapesti Ajtói Dürer soron lévő főhadiszállásról, az orosz katonai parancsnokság ellenőri a sajtót, a rádiót, a telefon-, az ország- és vasúthálózatot. Szovjet „tanácsosok” ülnek minden magyar miniszter mellett, beleértve Révész Géza hadügyminisztert, aki egyből több, mint 20 év szovjet állampolgár és az MVD volt magasrangú tisztje. Az átszervezett és átrostált magyar hadsereg, a zászlóalj egységig le, orosz „tanácsosok” ellenőrzése alatt áll.

Monsieur Jo bucsulevele

Joseph Joanovici, az irni-olvasni alig tudó beszárabia árvagyerek, 1925-ben, húsz éves korában érkezett Párisba. Vagyona ekkor mindössze néhány ezer dollárból állott, amelyet fiatal felesége nagyszüleitől kapott, amerikai utiköltségük fedezésére. Joanovici sohasem jutott el az Egyesült Államokba.

Karrierjét mint tisztességes handlő kezdte és eleinte egy nagy francia fém-konaszera számára ócskavas begyűjtésével foglalkozott. Egy év múlva önállóította magát. Tizenöt évvel később, a hangyaszorgalmu és kitűnő üzleti érzéssel rendelkező fiatal ember Franciaország egyik legnagyobb fém-mágnása volt és a hódító német hadsereggel való üzleti kollaborációja révén újabb piacokra tett szert. Ez idő tájt Joanovici több, mint 50 ezer dollárt keresett hetente, oly módon, hogy — mint később mesélte, — egy és ugyanazt a vasszállományt néha kétszer, háromszor is eladta a németeknek. Joanovici búsán áron elérte a nécciknél, hogy árjának nyilvánítsák, viszont — előrelátó gondossággal — hatalmas összegekkel pénzelte a francia ellenállási mozgalmat is.

ELKOBÓZZAK A VAGYONAT

Ez az előrelátás megmentette a fejét, de 1948-ben végül is gazdasági kollaboráció vádjával törvényesek elé állították, öt évi börtönre, vagyonának elkobására és ezenfelül 2,6 millió dollár pénzbírságra ítélték. „Jobb lett volna, ha levágják a

nyakamat” — sóhajtott az ítélet kihirdetése után.

A kövér kis ócskavas király két évet ült, majd feltelesen szabadlábra helyezték, hogy módot nyújtson neki a pénzbirosg ledolgozására. Egy Menne nevű, istenhátamögötti, dél-francia kisvárosba internálták, ahol a parányi Hotel de Paris-ban ültette fel főhadiszállását. Itt valóságos telefonüteget rendezett be, naponta bombázta sürgős hívással London, New-Yorkot, Tel-Avivot, Buenos-Airest és több ezer dollárra rúgó havi telefonszámlája magasabb volt, mint az egész járás együttevő.

Mende városa rövidesen a titkosítás üzemekinek találkozóhelye lett, akik olyan tömegekben érkeztek Joanovici otthonába, hogy az elhagyott helység idegenforgalmi attrakcióvá vált. Az eleinte bizalmatlan öslakók lassan megszerették a jóvilá nevezetességét, aki nem fukarkodott a borralvalól és „leben und leben lassen” elvét a gyakorlatban is bölcsen megvalósította. Eleinte a gyermekek, de később a felnőttek is, csak „Monsieur Jo Jo”-nak szólították.

SEGÉNY JO

Az adóhatóságok meg voltak győződve róla, hogy Monsieur Jo egy többmillió dolláros, titkos, fémkonaszern feje. De az öregúr sohasem vezetett könyveket, üzlettársai, rekoni halgattak és a világon semmit sem lehetett rábizonyítani. Maga Monsieur Jo olyan meggyőzősen panaszkodott az állandó rossz üzletmenetéről,

MÜNICH LESZ AZ ÚJ MINISZTERELNÖK?

Egyébkenet becsbe egyre gyakrabban érkeznek a híresztelések, amelyek szerint az oroszok négy jelölt kinevezését latolgatják Kádár miniszterelnök helyébe, akik nek rezsimjét a Egyesült Nemzetek és a világ közvéleménye eltítte. Ezek: Münnich Ferenc, jelenlegi első miniszterelnökhelyettes, 71 éves volt ügyvéd, aki a lázadás utáni időszakban a rendőrfőnök tiszttségét töltötte be; Kiss Károly, a kommunista központi bizottság tagja; Gyenes Antal, aki Nagy Imre rövidéletű kormányában miniszter volt és Szántó Zoltán, egy moszkvai nevelésű kommunista, aki ugyancsak résztvevő Nagy Imre kormányában és aki Naggyal együtt Romániában volt fogságban, majd szabadonbocsátották. Legnagyobb esélye Münnichnek van, aki egyébként kitűnő diplomata és Titónak közeli barátja.

A magyar népek egyre megy, hogy kinek a nevét húzzák ki az orosz kalapból. Az egyetlen reményesgár úgy Magyarországra, mint a szovjetbirodalom többi rabnemzete számára, hogy Oroszország vezérei egy szép napon belátják, hogy a balisztatikus lövedékek korszakában egy elégedetlen terület fogvatartása inkább terhet, mint hasznot jelent.

hogy a hatóságok beleegyeztek abba, hogy adóhátralékát 500 dollár helyett havi 200 olláros részletekben törlessze. De Jo még ezt is sokallta és amikor augusztusban bejelentette, hogy semmit sem tud fizetni, túlfeszítve a hűrt: a hatóságok megindították ellene az eljárását, hogy visszaküldjék a börtönbe.

A lassan működő bürokrácia azonban nem volt meocs a dinamikus Monsieur Jo számára. Az elmúlt hónapban, amikor megengedtek neki, hogy felutazzon Párisba és elbúcsúzzon családjától, kölcsönkért egy autót és minden csomag nélkül, búcsút intve barátainak, átkocsikozott Svájcba.

Menekülése kisebb panikot okozott üzletbarátai körében. Kiderült, hogy Monsieur Jo az utóbbi napokban néhány fedezetlen csekket adott ki, a marseillesi vizsgálóbíró pedig, aki egymillió dolláros adócsalással vádolja, éppen időzölvevel küldött ki címére.

A múlt héten a francia belügyminiszter a következő gení keltezésű levelet kapta:

„Belügyminiszter úr, Teljes lehetetlenség, hogy írteltem továbbra is Mendéből vezesse. Nem tudok elég pénzt keresni, hogy megfizessam a jobb, mint egymillió frank adóhátralékot, amelyet az állam követel tőlem. Ezért voltam kénytelen elutazni. Biztosítom, Miniszter úr, őszinte és változatlan tisztelettel.”

Joseph Joanovici, a. k.” (Newsweek)

A HETI SZIDRA

-LECH L'CHA-

„Az Örökkévaló így szólt Abrahamhoz: menj el országodból, szülőföldedről és atyád házából, abba az országba, amelyet mutatok neked. És nagy néppé teszek téged, megáldalak és nagygyá teszem nevedet...” (B'réit 12, 1-2)

Lech l'chá méarc'chá, menj el országodból. A logika más sorrendet diktál, mert az ember előbb az atyai házat hagyja el, majd szülőföldjét és csak utoljára az országot. Rabbi Mose Alsch ebből a felállításból arra következtet, hogy a parancs, amelyet Abraham ősatyánk kapott, nemcsak a fizikai alijjára szól, hanem, hogy lelkileg is szakadjon el a gálutól. „Tépd ki szivedből országot, szülőfölded és atyád házának emléktét, felejtse el a gálut életmódot és a bálványokat.” Ebből a szempontból már jó a sorrend, mert az ember attól szakad el utoljára, ami legközelebb áll szívéhez. Előbb az országot és a szülőföldet felejtje el és csak azután, legutoljára, szüleit, testvéreit és a többi hozzátartozókat...

Lech l'chá... ez az első parancs, amit zsidó ember valaha is kapott: lech l'chá, szedd a sátorodat és alijjáz...

Rabbi Mordecháj Hákohén, jeruzsálemi bölcse, a parancs részleteit a következőképpen magyarázza: az első kitétel az ugynevezett nyugati zsidóknak szól. Ne gondold, hogy Avrahám Avinu hontalan, menekültáborokban hanykolódó zsidó volt és ezért kellett alijjáznia. Méarc'chá — mondja az Irás — hagyj ott azt az országot, amelynek egyenrangú polgára vagy és alijjáz. A második kitétel a népi demokrácia zsidóinak szól. Hagyd ott szülőfölded, mert a zsidóknak nincs hazája a gálutban. A népi demokrácia sem az. Hiába fogadod becsülettel, hogy építeni fogod a szocialista társadalmat, előbb-utóbb „főlölegessé” válsz. Ezért mondja az Irás, mimolád'chá — fájó szívvel bár, de ott kell hagynod szülőföldedet, amelyről azt hitted, hogy igazi hazád lett. Lech l'chá, vedd a háti-zsákod s alijjáz. Umibét ávichá, azzal se törődj, hogy ott maradt a sógor, a bácsi, a Mancsi, meg a Lajos... Hagyjál ott mindent és mindenkit és menj...

Néhai Kuk rabbi szokta mondani: Jádoá tédá, tudd meg, ki gér jhje zárachá b'erec le láhem, hogy idegen lesz a te magzatod olyan országban, amely nem az övék. (B'réit 15, 13). Ez a vers két tényt szegez le: (1) Erec Jiszráél határain túl minden gálut, függetlenül attól, mi ott pillanatnyilag a zsidók politikai és anyagi helyzete, (2) a gálutban a zsidó mindenütt és mindenkor idegen, függetlenül attól, hogyan igyekeznek ezt az érzést kompenzálni. Ezért — folytatta gondolatát — Kuk rabbi — sose hangoztasd, hogy te idealizmusból alijjázál. A legjobb esetben csak arról lehet szó, hogy te érzelvényben reagálád le a gálutot és előbb szedted a cók-módot... Sohasé tégy különbséget alijja és alijja között, mert nem egyéni érdem, hanem a gálut sors szeszélye és átka, melyik országban csúszott ki előbb zsidók lába alól a talaj és alijja-hullámot indított el... S ami a legfontosabb, sose nézz vissza, ne sopánkodj, ne beszélj a pazar ötszobás lakásról, amit ott hagytál, mert ténylegesen nem te hagytál ott a lakást, hanem az hagyott ott téged... Még ha palotád is volt ott, rozszant gálutai ház volt, düledező és omladozó gálutai ház, amelyet zsidó embernek Abraham óta mindig ott kellett hagynia...

Abrahámmal megváltozik a B'réit-könyv jellege. Eddig az első tizenegy fejezetben beszámolt a világ és az emberi társadalom hajnalhasadásáról. A könyv hátralévő részében elbeszéli azon nép alapítójának a történetét, amelynek rendeltetése lett az egyistenhit gondolatának terjesztése. Néhány nemzedékekkel Noé, illetve a vízözön után, az emberiség újra elromlott és bűnös lett. Erkölcsi sötétség borult a földre. „Ez Isten mondta: Legyen Abraham — és lett világosság” — így hangzik a Midrás (B'réit Rááh 11, 13) mély mondanása.

Harmickilenc évszázad pergett le azóta az örökévalóság homokóráján. Azóta, megszakítás nélkül az Abrahamhoz intézett isteni szózat világította meg életutunkat.

Mégis, milyen különös: majdnem kétezer éves gálut után ennek az isteni kijelentésnek alapján formáltak meg igényünket és történelmi jogunkat erre az országra. Az ígért (B'réit 12, 7) így szól: „L'aráchá etán et hárec hásoz, a te magzatodnak adom ezt az országot.” De amikor hozzáfogtunk a berendezkedéshez, megfedkezünk arról, hogy ősatyánk kilrtotta a bálványimádás gondolatát az emberiség köréből és az ő országában új bálványokat állítottunk fel: az egyik csoport a prófán nacionalizmusnak hódolt, a másik a szocializmust imádtta, a harmadik kétféle bálványnak toborozta a híveket.

A legsúlyosabb bünt az iszlám országokból származó olékkal szemben követtük el. Ok nem jártak végig az ezer éves európai fejlődés útját, számukra a patriárkális családú keret és a vallás képezi az egyetlen erkölcsi imperatívuszt. Ha megfosztjuk ettől, egész világuk összeomlik. Erkölcsi sötétség szakad rájuk.

Politikai doktrínereink ma már látják, milyen fatális hibát követtek el. Bizonyára nem véletlen, hogy Arán közoktatásügyi miniszter, a zaidó öntudat („todá jehudit”) kimélyítéséről beszél. Az sem véletlen, hogy a Hiszadrut vallási ügyosztályt létesített és Brandwein rabbit állította annak élére. Sürün olvassuk, hogy éppen a Hásomér Hácáirhoz tartozó kibucokban fogadják a legnagyobb reverenciával Niszim főrabbit és vallási tóren különböző kompromisszumokat tesznek.

Folytathatjuk a felsorolást sokáig. Vajjon sikerülni fog-e visszacsálni a szelencébe a kiszabadított szellemeket? Ez a nagy kérdés, amely Izrael jövőjét és sorsát fogja eldönteni.

A VIDÁM SZINPAD BEMUTATJA ELSŐ IZRAELI MŰSORÁT:

Szajkosár nélkül...

(EGEREK ÉS EGYEBEK)

AKTUALIS ZENES KABARE

AKROBAT, OH!

KELETI ÁGNES
olimpiai bajnoknő

Konferál:

SOMMERWANN ISTVÁN

DISZBEMUTATÓ:

Tel-Aviv
Ohal-Sém
november 14 csütörtök
este 8 órákor
Jegyek:

Rococe, Disengoff 88,
Kanaš, Allenby 88.

Jeruzsálem

2 előadás
Y.M.C.A.
November 16 szombat
fél 8 és fél 9 órákor
Jegyek: Kahana,
Zion köz.

Haifa

May
November 21
csütörtök
este 9 órákor

Népek, országok humoristája

Mikes György látogatása Izraelben

Másodszor érkezett Izraelbe Mikes György, a világszerte népszerű író, 16 karos, kedves kis kötetnek nagy írója. Ezúttal feleségét is magával hozta, illetve itt adtak egymásnak randevut. Mikes Tokióból jött, felesége Londonból. — Mikes negyvenegynéhány éves. Megállapítjuk, hogy nyolc év előtti látogatása óta semmit se változott. Kisfiús mosolya, közvetlen egyszerű és csendes modora mögött finoman megbújik a világpolgár, a nagyszerű és — bizonyára nagyjövendelmű író. Beszéde, beszélgetése pártatlan, (mint minden írása is) irtózik minden nagyképűségtől. — Több, mint szerény.

Cervantes Saavedra 350 évvel ezelőtt egy donkiszotói világot talált ki, hogy benne ostromozza az ember millió gyarlóságát. — Jonathan Swift 200 évvel ezelőtt írt pamfletjében Guilliverjét elutaztatta az óriások országába, hogy ott felnagyvra mutassa be az ember hibáit, félszűrségeit, majd a törpék országába vitte, hogy ott lekicsinyítve lássuk a „nagy” célokat, elveket, idealokat, amikért küzdeni érdemesnek tartjuk. — Utóbbiak, monográfia és biográfiai írások. Stanley, Barzánik, Swen Hedinek, Vámbéry Arminok, Ossendovskys serege egészen John Gunther Inside... könyveig vaskos, statisztikus, politikai tanulmányokkal gazdagították a népek megismerésének irodalmát.

Mikes György felparcellázta magának a földgömböt, s a türelmes globusz népeit, nemzeteket egymásután kereste fel, hogy róluk portrét, fotográfiát, lélekrajzot, jellemképet írjon, de mindig csak a humor reflektoros fegyverzetével. Az igazi íróművészszerűségével és lendületével szövi bele magát modellje, vagyis a szönyegen lévő ország életébe. Szinte háromdimenziósan látja, érzékeli és érzékelteti az általa éppen kiválasztott társadalom távlatát.

Sikereinek titka: reális életigazsága és az a felismerés, hogy a humor nem alapulhat hazugságon. Mikes humora nem a hazug ferdtés, nem az erőszakkal görbitő tükör, hanem az edzés logikus módszere. Céja nem a leleplezés, az ostromozás, inkább a dolgok mulatságos diagnózis. A gyógyulást az olvasóra bizza. Igazi mestere a mosoly, a nevetetés, sokszor a kacagás áldott csokoládéjába csomagolt keserű pirula beadásának. Igazmondásban állhatatos, — humorában energikus. Stílusa könnyű, mint a hópehely, a legegyszerűbb ember számára is hozzáférhető, — mégis soha se szürupos. Írásaiban az a megvesztegető, hogy nem könyörtelen gúny, hanem szelíd ironia a módszere, — nem a szarkazmus vitriolja, hanem a csipkedő figyelemzetetés rózsavize a tintája.

Az interjúelő csak feltrisszít a Mikesről tudottakat. Hallani akarja újra, töle az életvázlatot.

— Vagy húsz éve kerültem Londonba Budapestről. A 8 Órai Újság és a hétfőn megjelenő tekintélyes A Reggel küldtek ki politikai tudóstónak. A második világháborút megelőző villámok cikáztak akkor a levegőben. Az esernyős Chamberlain és Hitler párbaja a béke és háború körül. Münchenben és Göttelberg. Minden nap izgalmas világszenné-

Írta: Pásztor Béla

otó, — mondja Mikes. (Látásból jól esik a jelenlévő Mikesnek, magyar nő, Hanák Lea a neve, mikor megjegyzem, hogy öklömmel betűkkel volt a remek tudósítások alá szedve az akkor 24-25 éves Mikes György neve. Rögön népszerű lett. Egyelőre otthon.)

— A háború, mint bizonyára tudják, — mégis ki-tört. Angliából az összes külföldi újságírókat haza akarták küldeni. En nem mentem. Több, mint tíz éve angol állampolgár vagyok. Csak újságíró akarom maradni, mégis csábított a „könyvírás”. Írtam egy háborús regényt a háború keményseiről, tragédiáiról, mely hangulatairól Sok ilyen komoly élmény regény jelent meg akkor. Legnagyobb ijedelmemre a kritika szinte egyhangúan azt állapította meg, hogy a regény legfőbb értéke az a könnyed tematika és bőséges humor, amivel a megrendítő eseményeket tárgyaltam. Gyorsan újból elolvastam a regényt és — megírtam a How To Be An Alien? -t. Megkérdeztem előző könyvem kiadóját, akarja-e ezt a vicces könyvet kiadni? — „Isten ments! Vigye más-hová!” — mondta ő. En elvittem és milyen a sors? A régi kiadó ma cipőperlit árul valahol, az „Anglia pucuba” pedig, (mert magyar kiadásban ez lett a neve) angolul 22 kiadást ért el. Hogy hogyan kell

látni, „venni” az angolokat az idegenek, hogy kell idegennek lenni Angliában, erről szól a könyv. Mint furcsaságot említtem meg, hogy a könyvet az angol kormány külön lefordíttatta és kinyomatta az akkor erősen jelentkező lengyel emigráció számára.

A többi könyvről írjal, amit akarsz, hisz olvastad őket — mondja Mikes — nem nekem kell beszélni rólok. Aztán majd kérdezz ez felelekre. — Megfogadom tanácsát:

A „How To Be An Alien” világsikerét, az angolokkal szemben gyakorolt szűrt, csipős, odamondogató kritikája okozta. Anglia nem haragudott, sőt hálás volt a selymes, szellemes ostromozásért... — Az amerikaiak már érzékenyebbek voltak, mikor Mikes azonos stílusban megírta a „How to scrape skies” című művét. Nem szerették, hogy a „Hogyan kell felhőt karcolni” magyar nevű) könyve szinte jövedelvet friskizta meg őket. Az amerikai csak azt szereti, ha dicserik és szeretik. (Mik is) — Aztán jött a „Wisdom for others” kötet, amelyről egyik kritikusk az írta: „Az emberi természet különböző területein vad és dühös elszántsággal kalauzolja” olvasóit.

Nyolc évvel ezelőtt jött először az akkor friss, fiatal zseni Izraelbe, s aztán megírta a „Milk and Honey” (Tej és méz) humor-

bó, sok helyen kacagató „tanulmányát” országunkról.

— El voltam készülőve rá, — mondja Mikes — hogy az érzékeny és hiú izraeliek megsértődnek ösztönös-gemért és karikatúrámért. De azt a jogos és örök zsidó panaszt, hogy velük a világ nem bánik úgy, mint a többi népekkel, én elim-náltam: ugyan úgy kritizáltam és csipkedtem meg az izraelieket, mint az angolokat, amerikaiakat, franciákat, németeket. És nem volt sértődés, hanem őszinte, meleg fogadtatásra találtam és nekem is nagyon kedves könyvem.

— A mesteri kis rajzok, amelyek illusztrálják könyvem, eleinte Bentleytől származtak, a későbbiek a „Down with everybody”, (Le mindenki!) és az „Eight Humorists” (Nyolc humorista), valamint a „Shakespeare and myself” című könyveimől kezdve már a kitűnő David Langdon karikatúrista illusztrálta.

— Nagy várakozás előzte meg Németországról írott könyvem, mely angolul is német címmel: „Über Alles...” jelent meg. (Magyar fordítók az „Egy híján húsz” címet adták). Nem „kivételtem” a németekkel sem. Nemcsak, hogy nem haragudtak meg rám, hanem nagy feloivasó kör-ültre hívtak meg Nyugat-németországba.

— Immár kötelességem volt először a most, hogy egy népet, egy nemzetet se „hagyhassak ki”. A „Little cabbages” Franciaországot,

— az „Italy for Beginners” (Itália kezdők számára) az olaszok bedekkerezését vette sorra.

— Most egy éve a magyar forradalom legizsább napjaiban Budapestre küldött a londoni BBC és a Televízió. A kegyetlen és hábor-zongató képek sorozatát vittem el Londonba „The Hungarian Revolution” cím alatt. Szemtanuja voltam a bátor megmozdulás, a megtorlások, a kilengések legborzalmasabb jeleneteinek és különösen szerencsés módon néhány órával azelőtt, hogy az orosz katonaság lezárta volna a há-tárt sikerült munkatársaimmal és a fotografált anyaggal elutaznom. Husz-peces, izgalmas televíziós képet adtam a magyar forradalomról.

Arra a kérdésre, hogy milyenek az Angliába jutott magyar menekültek, mosolyogva megjegyzte: „12.000 magyar érkezett oda. Abból 8000 újságíró, 4000 író. Más alig jött.” Pedig Londonban megjelenik a remekül szerkesztet magyar Irodalmi Újság, melyet Faludy György, Ig-nótus Pál, Pálczy Horváth György szerkesztenek. Igen jó újságíró gárdával. Meg-jelennek, vagy 7000 példányban, ami igen szép szám.

Megkérdeztem, milyen különösen becses kiténtés érte könyveit. Szinte átszellemülten felelt: „El-nstén professzor több saját-kező levele.”

— Most a Távolkeletről jövök Izraelbe. A Pea Club világkongresszusán voltam Tokióban. Ott, a nagy iro-dalmi világnagyságok, mint John Steinbeck, Elmer Rice, Moravia mellett Zilahy Lajos, Tábori Pál, Pálczy György magyar író-társaimmal voltam együtt.

Tokió után ellátogattam Hongkongba, a Fülöp szigetekre, Malayába, Szingaporeba, Sziámba, Pakisztánba és Vietnamba. Leg-utóljára Törökországban tartózkodtam, s alkalman volt igen mértékadó embe-rekkel beszélni. A törökök igen nyugodtan nézik a Sziria-Egyiptomi ügyeket. Az a meggyőződésük, hogy fegyveres összetűzés esetén ők könnyen elbánnak az arabokkal. (Ala Izrael.) Komplikáció csak a Szov-jet miatt van. (Ala Izrael.) De mindennél nagyobb iz-galom, hogy az orosz kato-naság lezárta volna a há-tárt sikerült munkatársaimmal és a fotografált anyaggal elutaznom. Husz-peces, izgalmas televíziós képet adtam a magyar forradalomról.

— Azsiáról írom követke-ző könyvem. Ez a szokott kis 150 oldal helyett na-gyobb terjedelmű lesz és mivel — földrajzilag — Iz-ráel is egy kicsit Ázsiában van, újból foglalkozni fogok vele. Azért vagyok most itt. Es feleségemnek is meg akarom mutatni a nyolc-éves fejlődést, a csodákat és az új — furcsaságokat is. Mert ha mindenütt van ilyesmi, csak itt ne volna? Már is vándorlok és bámu-lok az országban hivatalos és baráti kalauzolás mellett. Várni fogjuk Mikes György új könyvét. Új meg-látásait rólunk. Ő sohas-eről őrös malomban. Köny-veit nem kiagyalt, szobor-szerű alakok népesítik be. Nem ir hősokról, akikre nyakunkat hátraszelve kell felbámulni. Közvetlenség-e nem türi a most divatos monumentalásra való tö-rekvést. Rokonszenve és lel-kedessé szemérmes. A má-ról, a friss máról ir. Írásain érzik a még ki nem hűt ak-tualitásának forró leheletét, Optimizmusát pedig bőkezű-en osztja meg az olvasóval. Az immár sokmillió olvasó-jával.

Olaszországi mozaik (2) Kávéillat a firenzei sikátorokban

Amikor még a „Herzl Tivadar” fedélzetén nagy vonásokban elkészítettem olaszországi tartózkodásom programját, sokáig tévováltam, hogy hol töltsék több időt: Rómában-e, vagy Firenzében. Végül is bizonyos fenn-tartással Rómának adtam öt napot és Firenzének négyet. Azután úgy alakult a dolog, hogy római tartózkodásomat meghosszabbítottam két nap-pal, de legszívesebben leg-alább egy hónapig maradtam volna ott, míg ugyan-akkor nem szégyellem be-vallani, hogy Firenzéből már a harmadik nap elmenekültem.

FIRENZE

Hogy miért szöktem meg előt Firenzéből?

Ott kezdődött a dolog, hogy amint este megérkeztem, beborult és az eddigi enyne olasz időjárás után várta-nul metázó hideg következett be, majd megeredt az eső. Mint mindenre elsázt turisztát még ez a barátság-talan fogadtatás sem riasztott vissza attól, hogy a csomag-jaim elrendezése után elin-duljak a város megismerésé-re. Csak találomra fordultam be az első szűk sikátorba, amelyben az egyiptomi sötétséghez közeljáró miszti kus középkori félmohály uralkodott. A magas ház-falak közé szorított utca az „Isteni Szinjátek” halhatatlan szerzőjének, Dante Alighierinek a nevét viseli.

Egyetlen ember sem járt arra felé és én szorongó ér-zéssel merészkedtem egyre messzibb. Az egyik beszűgölésnél egy furcsa külsejű házra lettem figyelmes, de a sötétben csak annyit tudtam kivenni, hogy egészen régi épület van előttem, amely teljesen elüt a többi háztól. Azután ijedten rez-zentem össze, amikor a há-tam mögött valaki megszólalt: „Blaszc!”

— Ez a Dante háza. Mindenestire megvolt már a jutalmam azért, hogy a hi-

deg szélben és szemerkélő esőben kimentem az utcára. Sokáig néztem mely megil-lódással a különös fekete épületet, az Alighieri-család ősi fészket. Akkor meg nem álmódtam, hogy Milánóban hatalmas táblák hirdetik méteres betűkkel: „Minden házban Dante-ételejt haaz-náljanak!”

Róma után Firenze igazi vidék. Pedig valami négysszáz ezer lakosa van. De óriási turistaforgalma ellenére a mi Tel Avivunk sokkal elve-nesebb, mozgókévyobb, élet-let-lüktebb város. És olyan hideg, mint az erdélyi szász városok akármelyike. Sok is a hasonlatosság közöttük. Firenze a maga középkori patricius légkörével sehog sem illik bele Olaszország meleg hangulatába. Sokszor még két méter szélességet sem elérő sikátoraival, sötét kapujaiival és oszlopos ár-kádjaiival valóságos kőbe fagyasztotta és a huszadik század közepébe helyezte át a középkort. Nemosak a hu-manista újjászülésben ki-virágzott reneszánszot, ha-nem a sötét középkort, melyben embereket küldtek má-gyará, mert egy kis világos-ságra áhítottak, vagy csak lázadózni mertek a vakbugzó dogmak elviselhetetlenül lé-lekölő terrorja ellen.

A Firenzét jellemző Signo-ria-épület előtti téren kör-alakú hely van a kövezeten, amelyet rézkeret vesz körül. A keretben olvasható latin-szöveg tanúsága szerint 1496 május 28-án ezen a helyen égették meg maglyán Gio-lamo Savonarola szerzetest két társával együtt, mert eretnek módjára nem azo-nosította magát tökéletesen a mindenható Egyház akkori nézeteivel. Magában a rend-kívül érdekes fejedelmi szék házban ott van a díszes ká-polina, amelyben Savonarola az utolsó éjszakát töltötte.

Hát ennek a drámának a levegője érezhető Firenzé-ben mindenütt.

Írta: Diamant Elemér

Firenzében egyébként ren-geteg kávézóhely van, ahol egész nap pörkölnek és örlik a kávé. A város tele van a frissen pörkölt kávé kel-leme illatával. Talán azért, hogy az előkelő angol és amerikai turisták ne érezzék a maglyán megégett embe-rek perzselődő húsának a szagát...

Firenze nagyon drága hely. Mindegy drágább itt, mint Rómában. Azt mondják hogy a legdrágább város egész Olaszországban. Jel-lmező azonban, hogy ennek ellenére sehol sem láttam egyetlen Tavola calda-étkez-dét, ahol a legszerűsebb kerestetű bolti kiszolgálóival is meleg ételt 100-150 liráért. Firenzében a leg-gyengébb fix menü is 400 li-rába kerül, de a legtöbb ét-terem airta mellé kifüggesz-tett étrend szerint ezekben 700-800 liránál kevesebért nem lehet megbedélni. És ha figyelembe vesszük, hogy az olasz lira éppolyan szapo-rátlan, mint a mi izraeli fon-tunk és úgy fagy, mint a két végén egyszerre égő gyer-tye, — egy további okát árul-tam el annak, hogy miért utaztam el olyan gyorsan eb-ből a városból.

A szállodám ablakából, amely a Dante Alighieri út-cára néz, alig egy köhajtá-ra látszik a Signoria, vagy Palazzo Vecchio bástyászerű épületének a teteje és az abból kiemelkedő karcsú to-rony. Egy-két deszkaszál se-gítségével akár a cserepes háttérőkön keresztül is el-lehetne oda jutni. A hasonló stílusban épült és még ré-gibb Bargello-épület, ame-lyet Firenze őtázkázzal ével-bőlött rendőrőrszékéről neve-ztek el és most a nemzeti mú-zeum van benne, majdnem el-

tudnám érné a kinyújtott karommal. Az ablakommal szemközti emelkedő, gyönyörű Orsanmichele-templomtól pedig, amelynek nincs is templom külseje, mindössze egy keskeny háztor vá-laszt el.

Csupa történelmi veszi körül az embert. És művészet. Kétszer is megnéztem a világhírű Uffizi-múzeumot, valamint a Pitti-palotában felhalmozott festészeti re-mekműveket. És mindezt Róma és a vatikáni múzeum-ok után! Csoda-e, ha a jó-ból is megárt a sok?

Hátha még hozzáfűzöm, hogy a szállodám utcájának másik végében áll a rendki-vül szép és érdekes székes-egyház, közvetlenül mellette pedig a legősibb firenzei templom, a híres Baptisté-rium a még híresebb bronz-kapujával, amelyről már Dante is olyan elragadtatás-sal beszélt!

De a legérdekesebb firenzei felfedezésem mégis a Santa Croce székesegyház-ban tettem. Ebben a temp-lomban látható Dante Alighieri, Galileo Galilei, Michelangelo Buonarriti, Niccolò Macchiavelli, Leo-nardo da Vinci és más vilá-g híri olasz zsenik síremlékel. A templom padozatán is csupa márványsírköveken lépkednek az élők. De azt már valószínűleg sokkal kevesebben tudják, hogy ob-be az olasz pantheonban, a főoltár mögötti kápolnáknál egyikében alusza örök ál-mát Joseph Bonaparte volt napolyi király felesége, Julie Clary Bonaparte, a marse-illei selyemkereskedő idő-sebbik lánya, vagyis Desirée (a későbbi Bernadotte svéd király feleségének) nővére. Az örökké aggodalmaskodó, a szédületes karrierrel járó fényűzéstől mindig idegen-kező Julie itt van ájtelveve Charlotte Napoleon, Bona-parte nagy lányával együtt.

Ezzel szemben Benvenuto Cellinének, a reneszánsz másik nagy zsenijének fin-nomművi díszítményekkel ékes bronz-mellszobra ott emelkedik az Arno folyón átvezető Ponte Vecchio közepén, az ékszerüzletek és finom ötvösmunkák birodalmában. Vagyis a megfe-lelő helyen.

A hid folytatását képező Via Guicciardinin látók a világhírű firenzei mozaik-kek és kerámiai iparművé-szetének legkiválóbbabb termékei. Az egyik gyári lerakat kirakatában a sok zománcozott, aranyozott, vagy ezüstből készült Má-ria- és Jézus-szobor, a pá-pák, szentek és pogány is-tenségek figurái között két gyönyörű szédertál is csábít a aranyozott héber betűl-vel és művészi díszítmény-vel a tömött pénztárcájá túristát.

A világhírű firenzei zsidó templomot, amely az amst-terdami portugál zsinagoga szépségével vetekedik, Kol Nidre estéjén akartam fel-keresni. De sajnos, erre már nem került a sor, mert szinte megmagyarázhatatlan lelki kényszer alatt a magamnak kitűzött hatá-rídó előtt utaztam. A jom kippurt már Milánóban töltöttem.

KAMAT-MENTÉSEN
vásároljon
és szívesen
eredeti árkon:
bűrt, terrasz-
bűrt, mosó-
és varró-
gépet,
rádiót,
textilt.

zérít-, nő- és gyermek-ruhát,
cipőt, gyerekágyat, galanteria-
áru, optikai cikketek, ékszer,
kerékpárt, sveműt, stb.

TAM-HAM
27 ALLENY 60. TEL. 4.111
Last Shop on the Grandstand, Páris, 2000

1957 XI 1 Uj Kelet 5

A FEKETE SZOMBAT

(6)

Írta: BARZILAY ISTVÁN

— Ez a kilencedik ilyen beszámoló, amit ma meghallgattam — kezdte — és ami itt történt, az enyhe kis epizód volt ahhoz képest, ami más kibucokban lefolyt. Mindezt huszonöt-harminc ezer vagy ennél is nagyobb károkról számoltak be és nincs semmi okunk kételkedni a számok hitelességében. Mindenesetre kérjük, hogy a részletekbe menő, legaprólékosabb módon igazoljátok a károkat és mindent el fogunk követni, hogy gyorssegélyt juttathassunk a településeknek. Szembe kell néznetek a rideg valósággal, azzal, hogy pénztárunk üres. A politikai és biztonsági kiadások mindent felémésztettek és kénytelenek vagyunk lemondani az idej telepitési program megvalósításáról is... Sajnos nem lesz költögtetés a tervezett nyolc kibuc és szövetkezeti falu telepitésére. Az angol haditerv szerint 49 ponton hajtanak végre kutatásokat, a szombatot megelőzően már tizenegy helyen megtörtént, szombaton huszonhét, még tehát hára van tizenegy... Ha csak huszonezer font kárt veszek átlag, ami nem is tulzolt számítás, jóval felüljutunk az egymillió fontsterlingen, ami ötmillió daler...

Igy, amerikai-szen mondta, „daler”... és tehetetlen mozdulatot tett.

— A gyűjtőakciók idej kiállításához képest ez fantasztikus összeg. Teljesen kilátástalan, hogy a károk pótlására folyósítani tudjunk ennyi pénzt.

A teremben csend volt, a beletörődés csendje. Aliza, aki Eszter mellett ült, Joel érkezését lesve, odasugta:

— Kincsnélküli kincstárnok.

— Lesznek valamelyes lehetőségeink — folytatta Káplán — így biztos vagyok benne, hogy a bankok, kérésünkre prolongálni fogják a megszállt kibucok váltóit és garanciánkra újabb hitelek is nyújtani fognak.

— A kölcsönöket vissza kell fizetni — kiáltott be egy hang.

— Ezt mindnyájan tudjuk — válaszolta Káplán —, de remélünk, hogy a mai helyzetben a világ zsidóság fokozni fogja áldozatkészségét és a jisiv is minden eddigit túlszárnyalva fogja teljesíteni a kötelességét az alapokkal és a rendkívül gyűjtőakciókkal szemben. S emellett a mandátum kormány katonái műveleti olyan felháborodást keltenek a világ közvéleményében, hogy annak nyomása talán még arra is kényszerítené fogja, hogy kártérítést fizessen a fölleszállás okozott károkról... s legalább egy részüket megtérítse.

Aliza mozgást hallott a bejárat felől és megérezte, hogy Joel a teremben van. Jicchák mosolyogva intett és Aliza követte a kéz irányát. Joel odasietett az asztalhoz, de a gyors léptek ellenére Aliza látta, hogy Joel a végző kimerültséggel küzd, négy nap alatt lesóványodott, szeme beesett volt és arcának erőteljes vonásaira szürke fáradság nehezedett. Jicchákhöz hajolt, aki sutugva beszélt hozzá, de közben Joel szeme a termen szaladt végig és öröm villant fel benne, amikor Alizát megpillantotta. A lány diszkrét üdvözlésre emelte mutatóját, Joel ránevetett.

— Milyen megviselt — sutogta Eszternek — egy hét alatt tíz évet öregedett.

— Sajnos nem időzhetnek sokat köztetek — szólalt meg újra Káplán — a szon-

ka exekutívának nincs egyetlen tagja, amennyi kibucot meg kell látogatnunk és ma este Tel-Avivban kell lennem, Weizmannal ülésezünk. Az elnök már tiltakozott a kormányzónál, aki megígérte, hogy igyekeznek a fölleszállás okozott károkat megtéríteni, különösen amelyek egyénileg érték az embereket. Az angolok szegyelik, hogy a katonák órákat és töltőtollakat lopkodtak.

— Nálunk visszaadták — jelentette Menáchem és halgan beszámolt Aliza hőstettéről. Joel ragyogó tekintettel vetett rá, Káplán mosolygott.

— Ki volt az a bátor vendég?

— Alizának fel kellett állnia, mint az iskolában és körülmutatta magát.

— Hová való vagy?

— Az Aliját Hanoár intézetében tanulok és unokánövremhez jöttem vakációra.

— Tehát egészen új olé vagy?

— Dehogyan — válaszolta kisértődöttséggel — már majd egy éve az országban vagyok.

A mosoly általánossá vált, Káplán kopasz fejéből a rózsaszínű mosolyban fűrdött.

— Tudtommal ez az egyetlen hely, ahol visszavették a katonáktól a lopott tárgyakat.

— Mással bizonyára nem vette észre senki, hogy lopnak — magyarázta szerénykedve Aliza és a válasz általános tetszést aratott, kibucagok, újságírók, vendégek vig mosollyal nézték a pironkodó szép nőt és Aliza sietve leült, Joel felé tekintve, segélykérően, de ő is csak nevetett és fogsora biztatón villogott feléje.

Menáchem szólalt meg:

— Azt hiszem mindnyájunk kívánságát fejezem ki, Joel Kárnit szeretnénk halni.

Joel ülve maradt, hangja Aliza fülei számára ijesztően rekedt volt, olyan emberé, aki dohányfüstben tölti éjszakáit és erős kávéval meg szeszrel tartja magát a lelket.

— Hallom, pénzügyekről beszéltetek, de számunkra ez most másodrendű kérdés. Nem károkra kell bunszunk, hanem örülnünk amiatt, hogy a megtámadott települések lakossága pártatlan hősiességgel viselkedett. Szábrés hébersége könnyedén hangzott és az előtte szólók lengyelo-orosz héberségével ellentétben, az ő beszédéből természetesen áradt az anyanyelv keresetlensége. A hallgatóság felélenkült, Joel arról beszélt, amit mindannyian hallani akartak.

— A történelem lapjaira kíváncsok az a fegyelem és szervezetség, a példaadó személyi bátorság és a méltóságos viselkedés, amit a kibucokban tanúsítottak, az angolok „nyugalmi akcióját” megbuktatta, nevéssé tette és megszerezte számunkra a becsületet világ rokonszenvét. Az elszennvedett anyagok károk fájnak, de ez a fekete szombat katonailag és politikailag ma még kellőképpen nem is értékelhető, kedvező majd számunkra, bebizonyítottuk a világnak, hogy politikailag és katonailag érett nép vagyunk, államalakító nemzet.

A teremben lelkes csend honolt, Joel rekedt hangja a szíveket simogatta, a sebek megszűntek fájni, a szemek felragyogtak.

— Nem félek attól, hogy a kibucokban egy-két házat újra kell felépíteni, át kell

kell ültetni a veteményeskertet, meg fogjátok csinálni. Nem tartunk ott már, hogy azért teán és kenyéren kellene élnünk, bár ez sem volna ismeretlen fogalom számunkra. Biztos vagyok benne, hogy Menáchem engedélyez holnapra száz csirkét, a pékség finom kenyereket fog sütni, előjövök vacsorára...

A terem nevetett, felszabadultan és helyeslően, Aliza pedig bámulta a könyved demagógiát, amit Joel produkálni tud, erről az oldalról még nem ismert.

— Attól sem félek, hogy a világ zsidósága és a városi jisiv tétlenül marad, Tel-Avivban és Haifán már szerveződnék a munkáscsoportok, hogy a kibucokba jöjjenek, az elhurcoltak munkáját elvégezzék. Nem szabad gyengeséget mutatnunk, méltóságos gyászban kell megemlékeznünk a fekete szombat 9 halottjáról, de tovább kell haladnunk, folytatjuk az építést és a mindennapi munkát, az angolok azt sajtó fegyvereikkel kell legyőznünk, s azzal a jelszóval, amelyet ők hangoztattak büszkén a háború alatt: business as usual...

A kibucokban nem szokásos tapsolni szokásoknak, most sem csapkodtak össze a tenyerek, de az arcokról elégedettség áradt, a feszültégedettség és Aliza lelkesedése észlelte, hogy milyen egyszerű dolog megjutalmazni ezeket a mindenre kész, büszke embereket.

Káplán és kisértő bucsuzott, újságírók akarták ki kérdezni Alizát, de Menáchem rájuk szólott:

— Ne írjatok neveket, sem részleteket, Aliza személyi biztonságát veszélyeztetik.

Joel feléje közeledett, Jicchák beszéltében féltékenykedve. — Kár, hogy Niszánt elvitték, jobban kellett volna vigyázni rá. De másutt is történt ilyen kis hibák — hallotta Aliza — holnap délelőtt kilenc órára hívjátok össze a bizottságot, Niszán helyébe jelöljétek valaki mást.

Végre előtte magasodott, arcán nyiltszívű szábre-mosolyával.

— Aggódtam érte, kis-lány.

— En is érte parancsnok. Elindultak a kijárat felé, az emberek utat nyitottak nekik, volt bennük valami tiszteletadás és Aliza a nyiltszívűtől kissé feszélyez-

ve, de belső büszkeséggel haladt el közöttük.

— Borzalmasan kimerültek létszol.

— Az is vagyok, végkép kimerült, ha most nem fekszem le egy-két órára leesem a lábamról — vallotta be, de azért karja a meszerüen karcsú dereka köré fonódott. — Bevallom, hogy haragszol azért, de ki használom, hogy fáradt vagy és nem tudsz veszekedni. Boldog vagyok és megértiszel vele, hogy hozzájössz a kimerültséggel... — Ki fogsz kapni tőlem kis bolond...

— Nem baj, akkor is megmondom, mert nagyon tele vagyok ezzel a jó érzéssel. Igenis felemelsz... a gálat megírtam lányát, alázatával és kicsiségével, magadhoz emeled, nagyon, nagyon jó nekem, parancsnok... Olyan önző módon jó érzés, elfelejttem a sok bajt és a harcot... Azt is, hogy a jisivval kelezte törődnöm, nem a magam csöppnyi életével.

— A jisivnak is jó lesz — válaszolta Joel és a rekedtség alól kicsapott a megyőződés tüze. — A jisivból zsidó állam lesz és a perfid Albion összeomlik. A történelem megbünteti a fennhéjázó nagy hatalmakat, amelyek kis népek életére törnek és Anglia órája is elérkezett. A mi kis csipésünk után következnek a nagy harapások, a büszke országán nemsokára sok sebtől vérezve fog kimulni. Meg is érdemlik az átkozottak, ha így bánnak a hazájába visszatérő, menekülő néppel. „Jegyezzétek fel a történelem könyvébe, Amáleknek még emlékeztetést is kitörölöm”...

A lift félhomályában Aliza nem gyújtott villanyt, Joel fáradtan esett az ágyra.

— Nem így parancsnok, vetközz csak le.

Segített neki levenni az ingét s közben Joel beszélt, nem engedte nyugodni a gyűlölet, amely minden szavából áradt.

— Babilon sorsa fog le-sújtani rá, ahogyan a próféta megjövendölte: „Káldéa prédává lesz és akik prédává vetik, mind jóllaknak belőle”.

Fáradtan nyúl el az ágyon de szeméi lelkesen csillogtak.

— Milyen csodálatos, hogy hiszel benne. En is megtanultam tőled — mondta — és aggódo részvétellel az ernyedt karját simogatta.

— Nem is a próféciában kell hinni, hanem abban, hogy a mi nemzedékünk fogja valóra váltani. Ehhez pedig erő kell és felkészültség, bátorság, és személyi áldozathozatal, bátorság és méltóságosság. Ugy kell viselkedni, ahogyan te tetted, büszke vagyok rád kis-lány.

— A porszem, melyet eltapostak, felült valami szél hátára és emelkedni kezdett feléle... Jó így, ha a sok porszem együtt emelkedik parancsnok... Milyen csodálatos érzés ez számomra, szinte nem is hiszem el, hogy ráripakodtam egy árja órnagyra és még élek.

Joel szeméi már leragadtak, de még anyyi ereje volt, hogy biztatón megmozgassa szemhéjét. Az ajkához emelte a lány kezét, de a csók már elmaradt, a keskeny ujjak között sipolni kezdett az alvó ember erős lélegzése. Aliza elsímitotta a homlokára hulló hajtneset és könnyedén megcsókolta a lezárt szemeket.

— Drága parancsnokom — sutogta és sirni kezdett. Sirva, takarta be lepedővel, derékig, hogy ne érje a hűvös szél. Elrendezte a cipőt

a megtámadott falu számára... Igy jó lesz?

— Jó lesz — szólta Aliza és örült, hogy a lift ilyen messzire építették, ennek a sétának még nincs vége — nekem nagyon jó most... Csodálatosan nagy érzés, hogy... magadhoz emeled, nagyon, nagyon jó nekem, parancsnok... Olyan önző módon jó érzés, elfelejttem a sok bajt és a harcot... Azt is, hogy a jisivval kelezte törődnöm, nem a magam csöppnyi életével.

— A jisivnak is jó lesz — válaszolta Joel és a rekedtség alól kicsapott a megyőződés tüze. — A jisivból zsidó állam lesz és a perfid Albion összeomlik. A történelem megbünteti a fennhéjázó nagy hatalmakat, amelyek kis népek életére törnek és Anglia órája is elérkezett. A mi kis csipésünk után következnek a nagy harapások, a büszke országán nemsokára sok sebtől vérezve fog kimulni. Meg is érdemlik az átkozottak, ha így bánnak a hazájába visszatérő, menekülő néppel. „Jegyezzétek fel a történelem könyvébe, Amáleknek még emlékeztetést is kitörölöm”...

A lift félhomályában Aliza nem gyújtott villanyt, Joel fáradtan esett az ágyra.

— Nem így parancsnok, vetközz csak le.

Segített neki levenni az ingét s közben Joel beszélt, nem engedte nyugodni a gyűlölet, amely minden szavából áradt.

— Babilon sorsa fog le-sújtani rá, ahogyan a próféta megjövendölte: „Káldéa prédává lesz és akik prédává vetik, mind jóllaknak belőle”.

Fáradtan nyúl el az ágyon de szeméi lelkesen csillogtak.

— Milyen csodálatos, hogy hiszel benne. En is megtanultam tőled — mondta — és aggódo részvétellel az ernyedt karját simogatta.

— Nem is a próféciában kell hinni, hanem abban, hogy a mi nemzedékünk fogja valóra váltani. Ehhez pedig erő kell és felkészültség, bátorság, és személyi áldozathozatal, bátorság és méltóságosság. Ugy kell viselkedni, ahogyan te tetted, büszke vagyok rád kis-lány.

— A porszem, melyet eltapostak, felült valami szél hátára és emelkedni kezdett feléle... Jó így, ha a sok porszem együtt emelkedik parancsnok... Milyen csodálatos érzés ez számomra, szinte nem is hiszem el, hogy ráripakodtam egy árja órnagyra és még élek.

Joel szeméi már leragadtak, de még anyyi ereje volt, hogy biztatón megmozgassa szemhéjét. Az ajkához emelte a lány kezét, de a csók már elmaradt, a keskeny ujjak között sipolni kezdett az alvó ember erős lélegzése. Aliza elsímitotta a homlokára hulló hajtneset és könnyedén megcsókolta a lezárt szemeket.

— Drága parancsnokom — sutogta és sirni kezdett. Sirva, takarta be lepedővel, derékig, hogy ne érje a hűvös szél. Elrendezte a cipőt

az ágy alatt és a nadrágot a széken.

— Chakinadrágos profétám, ne hagyj ennyit bogni, mert korán lesz belőlem ráncosarcu vénasszony.

Elvette az ágy széléről a pokrőcot és kiindult. Joel erős légzése betöltötte a szobát, guffiája vakító féhéren világított ki a sárgára mosott kibuci ágyneműből.

Aliza a küszb előtt leterítette a pokrőcot és végignyúl rajta.

A másik főfőre gondolt, aki Tel-Avivban, szakálla mögé és hordári munkaruhába rejtőzve, bujdosik a saját bűnei elől. És meghalt gyermekek, akik a lengyel kisváros feldult zsidó temetőjében hagyták, kislára, a kinek az a másik férfi volt az apja. „Te nem tudod, parancsnok, milyen kapcsolat fűzi össze a halott gyermek szüleit, de nem tudod azt sem, mit jelent az, szörnyű tüköt örízni... Nem tudod, hogy a másik férfi háborús bűnös, zsidók halálbakergetője... de az én életem megmentette, nélküle én is elszálltam volna a krematórium füstjében... Nem tudod mi az, bűnös rejteni a lelkeben, nem tudod mi az, elvetélt gyermek anyjának lenni. Az én kis Jechiel most már tizenöt hónapos volna és itt szaladgálna körülöttem... Parancsnok, én minden gyermeket a magamnak hiszek azóta és rettenetesen sokat szenvedek miatta. Igen, parancsnok, rettenetesen mély szakadék tátog közöttünk és ezért nem lehetek talán sosem maradéktalanul a tiéd, ahogyan megérdemelnék... Csak a szakadék két oldalán haladhatunk a végtelen fele...”

Számbavett feledhetetlen találkozásokat, ritka pillanatok, amikor a test megledkezett a szakadékról, amely a tudatban tátog; szárnyalásokat, amelyek Joel közelségében a magasha röpítették. Csókok és szavak játéka meleg éjszakákon és az egymás mellett való megjelenés kábult örömet, szelemben megfeszült. Szótlan órákat, amikor önfelédzen zongorázott neki, muzsikarúzsokból raktak önmagukban máglyát, hogy aztán elhamvaszák a csók tüzeiben. Kocogó lovaglás szábre-gyerekek zajos csoportjában az Émek leaortáján, gyors elrugaszkodást a többiekől, rejtőzködést a vizmosásban, csillogok alatti, felszabadult szerelmeskedésbe feledkezve.

Es ez a mai este, mely tragédiákkal zsúfolt pár napot zár; mennyi könnyet, illúziókból való ébredést és fájó családot okozott ez a pár nap nagyon sok embernek, — de számára emlékezőst jelent, megerősödést új hitében, amelyet Joel alapozott meg benne. Kitárta szívet a profétáló szárnyalás előtt, amely az ő ágyában alvó harcos rekedt hangja mögül csapott ki és megtapasot életének tisztított cseréjét segít összeforrasztani.

Este lett, meleg Tamuz este, amikor a csillagok közelednek a földhöz, szinte elérhető mélységbe. Aliza magához engedte a végteleen csendet, amelyen a csillagok vibráló fénye tüzelte át, beborította, megpihentette.

— Mégis, jó, nagyon jó, veled párhuzamosan haladni a szakadék másik oldalán — sutogta behunyt szemmel és mint hűsleges kiskutyá, elaludt az ajtó tövében, amely mögött a férfi pihent.

(Ez a szerző „Szakadék” című készülő regényéből vett fejezetnek befejező része.)

NAGY EMBEREK MOSOLYA

Herbert von Karajan, a híres karmester pályája kezdetén Ulmba utazott, ahol a helyi zeneigazgató nagyon barátságosan fogadta.

— Miért jött? — mondta.

— Nincs szükségünk másodk karmesterre.

— Ez igaz — válaszolta Karajan — de én azért jöttem, mert első karmesterre van szükségük.

Es azóta Karajan nemcsak Ulm, hanem a világ első karmesterei közé tartozik.

★

Szántá Rámá Rau indiai író műsége, hogy egyszer felkereste kunyhójában Gándit, akinek nagy híve volt és hosszasan elbeszélgettek egymással. A látogatás végén átnyújtotta Gándinak az öt ábrázoló fényképet és arra kérte, hogy azt neki dedikálja.

— Gándi hosszasán elnézte a fényképet — mesélte Szántá Rámá Rau — és hangosan nevetett. Megkérdeztem, miért nevet, hiszen a

képet nagyon élhetőnek tartottam.

— A kép kiváló — válaszolta Gándi, — csak néha elfeledkezem róla, milyen csúf kis emberke vagyok.

★

Wagner von Jauregg (1857-1944) a híres bécsi pszichiáter és szexuológus nehezen viselte el az öreg korára Ausztriába beközösztött náci-uralmat. Egyszer egy SS-tábornok kereste őt fel klinikáján és feszes náci-cikoszöntést vágott ki. A professzor hamiskás mosollyal nézte végig az SS-tábornokot, majd így szólt:

— Klinikámon maga az első, akin ezek a tünetmák ilyen pregnánsan megnyilvánulnak...

Mikor az egyetemen Wagner von Jauregg búcsúelőadását tartotta, többek közt ezt mondta:

— Felszólítottak, hogy még egy évig tartsam meg a katedrát, de észrevettem, hogy öregszen, így hát elvonulok, még mielőtt maguk is észreveszik azt.

Őszi gondolatok egy nyári kirándulásról

A szerkesztőség megbízásából a nyár folyamán több, mint egy tucatnyi olételepülést látogattam meg az ország különböző vidékein. Az ott látottakról hosszabb-rövidebb cikkeket számoltam be a lap hátsó oldalán. Ez jó néhány héttel ezelőtt volt. Azóta — mint az amerikai kvékerek — a belső világosságot figyelem magamban.

Mi újat tudsz mondani ebben a témakörben — kérdezem magamtól állandóan, mialatt az egymást követő ünnepek csendes estéi és éjszakái alatt az összefoglalások, a tanulságok meditáló. Valami konkrétumot, melyet a hál'Istennek egyre jövő és valószínűleg erősödő alijja szempontjából hasznosítani lehet.

A nagy és szép dolgok mellett, amik az alijja körül történnek, valami nincs rendben. Nincs egészen rendben a hivatali vonal, nincs rendben az új olék és legkevésbé van rendben a régi jisiv.

De menjünk sorjában s főleg az eddig megszokott utak helyett a hivatalokhoz és az új emberek felkéréséhez és az új emberek felkéréséhez. A Szochnut kisse túlságosan magas hivatal, olyan UNO-szerű, állam felletti intézmény, és magasan székelnék az állami hivatalnokok is, akik az új olék ügyes-bajos dolgait intézik. A Szochnut vezéreinek minden jóakarata megéri azon a labirintuson, amelyen az olék végig kell vándorolnia és amelynek egyik-másik fordulójában nem mindig készséges, de sokszor nemtörődöm és nyegle hivatalnok székelt.

Mindezt személyes tapasztalatok alapján mondok el, mert ezeket az utakat jónéhánnyal a lángoló errei kánujában magam is végigjártam. Ezt a dolgot tényleg nem lehet leegyszerűsíteni? Aztán az elhelyezkedés, a munkahivatal, a liskák kérdése, ahol például a magyar olék nem tud senkivel értekezni s így ezért külön hátrányba kerül. Külön hivatalnokot kellene állítani az új olék számára, különösen az új településeken. Az olék nagy része — sokszor egészen idős emberek — az új településeken szeretne valamit elkezdni, hiszen egyik-másik ilyen település több ezer lelket számlál már s a lakosság maga is kitermel bizonyos kezdeti szükségleteket. Van, aki saját lakásában üti fel kis műhelyét, de van, aki szakma hiányában például élelmiszert, vagy gyümölcsöt próbál kereskedni lakása valamelyik szobájában. A hatóságok ezt semmiképpen sem engedik meg. Ugyanakkor bármilyen megakademéyzés elé az új telepeken ezertéle akadályt gördítenek. (El kell mondanom hogy egy jeruzsálemkörnyéki olételepülés egyik magánlakásának szobájában nagyszerűen felszerelt, áruval tele fűszerüzletet láttam. Vajjon az illető fiatal házaspár hogyan jutott a megfelelő engedélyhez?)

Itt van a vidéki autóbussz-közlekedés kérdése. Vannak helyek, ahonnan a legközelebbi város felé naponta csak egyszer indul autóbussz. Kirját Smoná, a több ezer oléval rendelkező új, nagy galili város, délután négy óra után teljesen el van vágva a külvilágtól. Lélek az ajtón se be, se ki. — Ha az új olék Askálomból munkát keresni a 12—13 kilométer távolságra fekvő Asdod Jamba akar átmenni és ott néhány órát el is akar tölteni, haza már csak másnap kerülhet. Bét Semesnek, a félóránra felkérő Jeruzsálemben dolgozó

Irta: Salomon Mihály

lelket gyötörő kálváriájára onnan van, hogy a felelősséget az elintézésért kevés hivatalnok hajlandó vállalni. Van úgy, hogy ugyanaz a hivatalnok néhány nap múlva nem tud semmit, vagy nem akar tudni az általa megígért lakásról, kölcsönről, vagy más ígéretről. Azt hiszem a teudát oléval együtt valamiféle olénaplóval is fel kellene szerelni a jövővényt, amelybe a hivatalnok pontos dátummal bevezetné, hogy mit helyeztet ki látásba az olé, mikor, milyen felételek mellett. Az oléval foglalkozó hivatalnok egymás közelébe kellene koncentrálni. Amíg az olék például a jaffai váruhához kijut, az érkező dolgai bejelentése végett, a Szochnut különféle — egymástól messzefekvő — hivatalban lakás és egyéb ügyét elintézi, holmijának a megérkezését megdukolja és míg a messze, távolfekvő Kurdánin csomagjait végre kézhezkapja, hosszú hetek, sőt hónapok múlnak el. (Kurdánin egyébként is a poklok elsőszámú tornáca, ahol a holmik kivételére — ha az olék reggel 8 óra után érkezett oda — csak másnap kerülhet sor. Így, sokszor az ország másik végéből, rengeteg költséggel érkezett oléknak valahol Haifán kell megszállnia is.)

S ezek az első hetek az oléknak az új országban, amikor a legkönnyebben törlik le és borul ki magából a testileg-lelkileg amúgyis gyenge alapon álló új ember.

Mindezt személyes tapasztalatok alapján mondok el, mert ezeket az utakat jónéhánnyal a lángoló errei kánujában magam is végigjártam. Ezt a dolgot tényleg nem lehet leegyszerűsíteni?

Aztán az elhelyezkedés, a munkahivatal, a liskák kérdése, ahol például a magyar olék nem tud senkivel értekezni s így ezért külön hátrányba kerül. Külön hivatalnokot kellene állítani az új olék számára, különösen az új településeken. Az olék nagy része — sokszor egészen idős emberek — az új településeken szeretne valamit elkezdni, hiszen egyik-másik ilyen település több ezer lelket számlál már s a lakosság maga is kitermel bizonyos kezdeti szükségleteket. Van, aki saját lakásában üti fel kis műhelyét, de van, aki szakma hiányában például élelmiszert, vagy gyümölcsöt próbál kereskedni lakása valamelyik szobájában. A hatóságok ezt semmiképpen sem engedik meg. Ugyanakkor bármilyen megakademéyzés elé az új telepeken ezertéle akadályt gördítenek. (El kell mondanom hogy egy jeruzsálemkörnyéki olételepülés egyik magánlakásának szobájában nagyszerűen felszerelt, áruval tele fűszerüzletet láttam. Vajjon az illető fiatal házaspár hogyan jutott a megfelelő engedélyhez?)

Itt van a vidéki autóbussz-közlekedés kérdése. Vannak helyek, ahonnan a legközelebbi város felé naponta csak egyszer indul autóbussz. Kirját Smoná, a több ezer oléval rendelkező új, nagy galili város, délután négy óra után teljesen el van vágva a külvilágtól. Lélek az ajtón se be, se ki. — Ha az új olék Askálomból munkát keresni a 12—13 kilométer távolságra fekvő Asdod Jamba akar átmenni és ott néhány órát el is akar tölteni, haza már csak másnap kerülhet. Bét Semesnek, a félóránra felkérő Jeruzsálemben dolgozó

lakói a rossz közlekedés miatt hetenként csak egyszer járnak haza és így nehezen megkeresett bérüknek nagyobbik felét saját magukra kénytelenek elkölteni. Nem csoda, ha Bét Semesből egyre-másra menekülnek el az odatelepitett új olék. Pedig hát a cél, az új telepek állandó lakókkal való benépesítése volna. Szörnyű nehéz egy lakásceperét lebonyolítani akkor is, ha az olék megbízható módon igazolja, hogy az új helyen hettek, sőt hónapok óta állandóan foglalkozása van. Egy tisztességes autóbussz-közlekedés az új olékat gyötrelmeik felől fogja megszabadítani.

S a másik felől meg fogja szabadítani őket az a Szochnut hivatalnok, aki mindazt, amit nekik juttatni lehet, nyomban oda is adja. S addig is emberségesen, őszinte szóval, minden felesleges járatás nélkül fogja bennük a lelket tartani és segítségükre lenni. Mert, természetesen ilyesmi is van. Nagyon sok ilyen Szochnut hivatalnok van, aki elsősorban az olék érdekeit nézi.

De meg kell mondjam, az ilyen felelős emberekkel szemben a felelőtlenek határozottan előnyösebb helyzetben vannak. A napokban véletlenül egy Szochnut hivatalnoknak szóló felmondólevelet láttam. „Hivatali tevékenységedet nem tudtad a megfelelő színvonalra emelni”, — állt többek között a felmondólevelében. A felmondólevelet az akadémikusok osztályának egyik tisztviselője kapta, akinél odaadóban, emberibb módon, — saját magam, naponta láttam — egyetlen tisztviselő sem foglalkozott az új olék akadémikusokkal. A maga ügykére a színvonalát mindenestre magasabb szintre emelte, mint bármelyik kollégája. A halvai akadémikusok osztályának a ténykedése miatt például különösen a magyar akadémikusok állandó keserű panasszal vannak. De a feleltesek erről mint-ha semmit sem tudnának. Ugyanakkor itthon is, meg kint Európában is, nem egy olyan hivatalnokról hallottam, aki az olékkal nem egy alkalommal kimondottan felelőtlenül viselkedett, de persze a feljebbvalókkal és a közönséggel kollégáival való viszonyában az illető mindig „bőszédű” volt. Elég gyakran hallani panaszokat a hajókon tevékenykedő Szochnut megbízottak ellen, akiknek egyike másika csak a maga szűkebb ismeretségi vagy baráti köréről, esetleg rokonságtól gondoskodik. Példájakat követve aztán sokszor a kiszolgáló személyzet is hányaveti módon kezeli az olékat.

A Szochnut vezetői nemrég a klitasztályi hivatalnokait köriratban arra hívták fel, hogy ne engedjenek a rokonok nyomásának, akik az olék lakás-és egyéb ügyében náluk interviúznak. A felhívás, azt hiszem, teljesen felesleges volt. A klitasztályi hivatalnokait nagy általánossággal nem kell kioktatni a közbenjáró okonok eltáncsolására. Ezzel szemben a Szochnut hivatalaiban gyakran találkozunk bennfentek „habituék”-kel. Egy szép napon megjelennek, és

után néhány hét múlva már minden szobában ott-honosan mozognak az illető „nudnyikok”. Félreértés ne essék: nem a pártok klita emberei ők, akik a hozzájuk tartozó olék ügyeit intézik, nem is közemberek, akik önzetlenül futkosnak a hivatalok folyosóin minden olék ügyében, — a saját, esetleg a baráti kör ügyeit intézik, lehet, hogy egészen önzetlenül, de úgy látom, elég jó eredménnyel.

Mindezekről a dolgokról egyszer végre — sine ira et studio — nagy objektivitással és jóindulattal, de beszéléni kell. És a Szochnut organizáció legfőbb vezetőinek meg kell mondani: a felelősséget a legkisebb hivatalnok ténykedése miatt is ők viselik. Kell gy forumnak 'ennie, ahová a meg nem felelő, vagy rosszulindult hivatalnok intézkedései ellen azonnal és eredményesen fellebbezni lehessen.

Sajnos, — mint fent mondtuk — a hivatalnokok is, de különösen a Szochnutnak, mint amolyan állam feletti szervnek az emberei valóban nagyon magasan székelnék és az ügyeket a maguk hatáskörében rendkívül nagy önállósággal intézik. A külföldi zsidóság, amely a pénzeket adja és az itthoni is, amely az alijjaterhek alatt szintén nehezen gördyed, a Szochnut belső dolgaival szemben nagy érdeklenséggel viselkedik. Bizonyos, hogy az ország politikai életének legpróbb momentumait is nagyobb figyelemmel kíséri.

De van az országnak egy jónéhány ezer főt számláló társadalma: a galut régi cionistái — évtizedeken át a végvárak védelmezői —, akik odaát a galutban csak lehurrogást kaptak és itt az országban sem lettek vezetők, de még Szochnut hivatalnokok sem. — Ezek mindent nagy ellenérzéssel figyelik. Fájóan érzik, hogy valami nincs rendben, nem egészen arról írottak valaha. Ők ezek felett a kérdések felett nem tudnak napirendre térni és nem is fognak napirendre térni, amíg nem látják, hogy a Szochnut hivatalok és minden erre a célra alakult szervében az állannak — az emberek az új jövővénye mindégüknek egyforma mértékkel, fennakadás nélkül, türelemmel és emberli hangon fogják odaadni azt, amit adni tudnak. Az alijja és a klita fajú kérdéseinek és az emberek ok nélkül való szenvedésének túlnyomórésze megoldódik, ha az olék ennek az elvnek a keresztülviteléről meggyőződést szerez. Valóval utat vétettünk és most meg kell keresnünk az új utakat, amelyek bennünket a célhoz biztosabban fognak elvezetni.

A politikai pártok vezetői — egyelőre ugyan csak zárt ajtók mögött — már régen figyelmeztetik hivatkoikat, hogy az olételepítések kezelésével fatális tévedéseket követünk el, ami az idők folyamán keservesen megbosszulhatja magát. A klita munkája nagyszabású átalításra szorult. Nem lehet, hogy embertömegeket a pusztaságra hirtelen életrühivőt olyan városokban telepítsünk le, ahol számukra megfelelő munkakalkulációk előle egyáltalában nem gondoskodunk és őket ott sorukra hagyjuk. Fel kell rázni a közvéleményt is, hogy mindenki megértse: alijja nélkül nincs Izráel állama.

(Következő, befejező cikkünk: A tanulságok a régi és az új olék szempontjából.)

FILMSZEMLE

AN AFFAIR TO REMEMBER

(Egy emlékeztető ügy)
20th Century Fox film — Tel-Aviv mozi

Minden világváros díszre válna Tel-Aviv legújabb filmszínháza, a grandiozus „Tel-Aviv”-mozi. A mozi-centrumma kiépült Dizengoff tér új színnel, új látványossággal gyarapodott a fényben úszó hatalmas épülettel, amely több, mint két ezer kényelmes, kárpitozott ülőhelyével, — sztereofonikus hangberendezésével, rekord-szélességű CinemaScope vásznával, valamint tökéletes vetítési felszerelésével valóban a filmteljesítmény legmodernebb vívmányával rendelkezik. Az új mozi vezetősége az „Ilensil-Polio”-val karöltve, jótékony célú galaelőadás keretében nyitotta meg kapuit, melynek házaivató műsorán izráeli híradók képeiből összeállított hatásos montázs számbel az ország 10 éves fejlődéséről, majd a sztereofonikus hanghálózat előnyeit illusztráló rövid film után az „An affair to remember” című Fox produkció képei töltik be a faltól-falig érő, közel 20 méter széles CinemaScope vásznat.

Ismerős sztorit láttunk viszont. Irenne Dunne és Charles Boyer „Love affair” című emlékeztető filmjének új, korszerű, színnel, zenével gazdagított változatát. Vajjon szükség volt-e ennek a kesernyés-édes, romantikus — szentimentális történetnek felújítására? Vajjon a modern szcenírozás lehetőségei indokolták-e a színek valamennyi komolyabb filmtéma új feldolgozását?

Ha a történet modernizált verziójának adottságai csak amolyan „ersatz” szerepet kellett volna betöltenek, a Dunne-Boyer művészpár emlékeztető játéka helyett, — indokolatlanul tartottuk volna a filmtéma felújítását De Cary Grant és Deborah Kerr portréi után más a véleményünk. A kulturált kamerajáték magas iskolájának voltunk a szemtanúi. Ahol a szó, a kifejező tekintet, a hibátlan összájáték, a mesterkedés tökéletes hiánya és a hangulati moduláció finomságai döntik el a jelenetek hatását. Mert végeredményben alig történik a filmben valami, ami szokatlan, vagy érdekes. Cary Grant és Deborah Kerr egymásba szeretnek egy néhány napos hajótúrá alatt, jóllehet mindketten már elkötelezték magukat. Tartós-e egy ilyen szerelem? Megállapodnak, hogy az idő-

re bízzák a választ. Ha igen, — hát hónap múlva találkoznak az Empire State Building tetején.

Grant megjelenik, de útból a randevúra, Deborah Kerr-t elüti egy autó. Cary Grant csalódva távozik, de később újra összehozza őket a sors és egymásé lesznek, amikor Grant rájön az elmaradt találkozó tragikus okára.

Deborah Kerr semmivel sem marad el Irenne Dunne nagyszerű játékaól és a humoros elemekkel fűszerezett téma jobban fekszik Cary Grant-nek, mint Charles Boyer-nek. A szerelmi románé izléses, mértékartó ábrázolása egy luxushajó fedélzetén és a két főszereplő nünaszgázdag jellemrajza, az igazi kamarajáték minden intimitását felszínre hozza. Hibája a filmnek, hogy a finálé túl hosszú, — több kulminációs pontja van, részletek bontott csatánoknál. Egy-két diszkrepanciót könyvesebb azért kiszivároga a szemekből.

Főlöseges a gyermekkorú elnyújtott jelenete és a befejezőkép bőszedű dialógusa. Elvezetük a szövegkönyv szellemes párbeszédét, bár az olyan „bemondások”-ra épített szellemességek, mint: „Az apám korareggel mindig sört iszik, majd később mindent”, — vagy „Mi teszi az életet oly nehéz”? — Az emberek!” inkább a vice minden áron való elsütésére vall, mint az adott jelenetek követelményeire.

A film már az elején a humor jegyében indul, amikor az amerikai, olasz és angol televízió-bemondók híréül adják Cary Grant 600 millió dollár „értékű” eljegyzését. A nemzeti karakterek villám-jellemrajza ez az ötletes nyitány. Ugyancsak jóhumorú jelenet a hajó ebédlőjében lezajló szóvalan közjáték, majd a hajó megérkezése a new-yorki kikötőbe, amint Cary Grant és Deborah Kerr kritikus szemekkel figyelik egymást a parton várakozó völégény és menyasszony viszontlátásakor.

Az „An affair to remember” nem rendkívüli, de műfajában nívós, hangulatos film a mindig rokonszenves Cary Granttal, a kulturált Deborah Kerrrel és a film harmadik hőseivel, a sztereofonikus hanggal, amely nem sikkasztja el a néha nagyon fontos szöveg egyetlen szavát sem.

NAPOLEON

Filmsonor-Francinex film — Járon-mozi

Sacha Guitry 2 millió dolláros „Napoleon” című óriási filmjéből közel 800 ezer dollár értékű jelenet nem láthat az izráeli néző. Valahol, valaki, nem is olóval, hanem fejével csonkította meg a filmet. Az önkényes filmcenzor úgylátszik megirigyelte Wellington waterlooi győzelmét és ő is lesújtott a korzikai káplárból lett francia császárra. Még jó, hogy meghagyta nekünk Desirée-t, Josephinet és Maria Walewskát.

Sacha Guitry „Napoleon”-ja azonban megtépázva is érdekes és művészi produkció. Egy ragyogó karrier eseménydús albumának képei elevenednek meg előtünk. Bonaparte útja Korzikától a császárságig; Elbától — Waterlooiig, majd onnan Szent Ilona szigetéig. Közben mindenütt győz, női szíveket hódít, modernizálja a törvényhozást és Austerlitz után, mint Európa teljhatalmu ura, bőkezűen felosztja a kontinens királyságait testvérei között. A végzetes orosz hájárat után lemondásra kényserítik, majd elbai száműzetéséből visszatér 100 napig tartó uralkodására, hogy

újra felvegye a harcot az egyesült angol-porzor erőikkel. Waterlooiól legyőzik, de „vajjon egyetlen vereség eifelejtetheti Jénát, Wagramot, Erfurtot, Austerlitzet és a többi csodálatos győzelmeket” — kérdi a Napoleon életét elbeszélő Sacha Guitry, aki a ravasz, szellemes, simamodoru Talleyrand-t alakítja a filmben.

Grandiózus ütközetek, intím hangulatu szalonképek, szellemes kommentárok kísérik a francia „glorie”-t vizualizáló történelmet. „Mindenki, aki valaki” az európai színművészetben szerepet vállalt Sacha Guitry filmjében. Guitry Talleyrand-portréja, Raymond Pelligrin — Napoleon-ja, Dany Robin — Desirée-je mindmind elsőrangú alakítás — nem beszélve a szellemes párbeszédéről, amelynek javarészt Sacha Guitry magának tartott fenn.

Amit nem láttunk a filmből, arról nem számolhatunk be, holott a kivágot részletek talán többé kerültek, mint Napoleon költéses hájáratát együttvéve.

Benjámin Feled

GAMMA LEÍRÓ-ÉS FORDÍTÓIRODA

Tel-Aviv, Achád Háám 26. Másolás és fordítás ivrit, magyar, angol, francia és német nyelven. Lelkiismeretes munka. Kedvező árak.

מרת נחלת בן יצחק קאלאפ

KALAPOT CSAK Hesil Schwarcz-nál VEGYEN T. A., Nachlat Benjámin 40. TISZTITAS • JAVITAS.

Anyu gyűlöli a rendőrséget

Írta:
CRAIG RICE

(24)

— A feltevés pedig az, — sietett April belevágni Archie szavába — hogy Sanfordné levelei között olyanok is lehetnek, amelyek bizonyos mértékig kompromittálók egyes emberek számára. Így tehát egyike ezeknek az egyéneknek — remélem érte, mire gondolok — belépőhatott a Sanford-házba, megtalálhatta a papirokat és ebben az esetben meg is semmisíthette azokat. Természetesen mindent magával kellett vinnie, mert nem tehetette ki magát annak, hogy amíg kihalászta azokat a leveleket, amelyek őreá vonatkoznak, a rendőrség meglepheti. Ha pedig mindent elvitt, úgy mindent meg is kellett semmisítenie mert ha magánál tart más embereket kompromittáló bizonyítékokat, abból csak kellemetlensége lehet igaz?

— Nagyon, nagyon értelmes kislány vagy, — ismerte el Holbrook. Kezébe vette aktatáskáját, felállt és lassan az ajtó felé indult. A küszöbön megállt és ismét előhalászta zsebkendőjét. — Köszönöm a limonádét. Nagyon üdítő volt.

A három gyerek kikísérte az ügyvédet a verandára. Holbrook megállt, hosszan áttekintett a Sanford-házra és felsóhajtott: — Hiszen ha biztos lehetnék! — mondotta. — Próbálkozzon meg még egyszer — biztatta April.

— Dehát a rendőrség egyetlen pillanatra sem mozdul onnan és mint említettem, más véleményen vannak, mint én.

— A ház északi oldalán van egy csatorna — magyarázta készségesen April — azon könnyen fel lehet küszni, az ember feljut egy kis lapos tetőre és oda nyílik a hall ablaka.

— Valóban? — csillant fel Mr. Holbrook szeme, majd gyanakodva nézett Aprilra: — Csak nem képzeled, hogy fel fogok mászni a csatornán, hogy betörjek a házba? Hiszen ez — ez törvényellenes cselekedet!

— Kimondottan az! — bólintott April.

— Nahát! — Szemei firkészón tapadtak April arcára. Gúnyt űzöl belőlem? — gondolta. De April ártatlan tekintete megnyugtatta. Mosolygott: — Még egyszer köszönöm. Isten veletek.

A gyerekek visszaköszöntek és beindultak a lakásba, de April hirtelen megállt. Holbrook pár lépésről visszajött és megszólalt: — Hello, kislány...

— Engem gondol? — hajolt ki April a párkányon.

— Igen. Mondd csak, az a csatorna, hm, melyik oldalon is van?

— Az északi oldalon — csicseregte lágyan April.

— Oh igen, persze, az északi oldalon. Csak úgy kérdeztem. — És elment.

Dinah szólanul várt, míg Mr. Holbrook eltűnt szemük elől. — De April, hogy tehetél ilyet! — mondotta felháborodva. — Ha most szegény megpróbál felmászni a csatornán és a rendőrök észreveszik, akkor letartóztatják! — Ezt én is valószínűnek tartom — válaszolta hűvösen April.

— De April, gondold csak el! Bezárhatják szegény öreget!

— Remélem! „Hello kislány”, „értelmes kislány vagy!” „Köszönöm kislányom!” Majd adok én neki! Kislány!

— Hé, hé, kislány — csúfolódott Archie.

April nagy lendülettel kapott Archie után, aki villámgyorsan Dinah mögé bújott.

— Gyerekek, gyerekek — intette őket Dinah — csend legyen! Elsősorban anyu dolgozik, másodsorban ne felejtsetek el, hogy össze kell tartanunk! Archie, kérj bocsánatot Apriltól!

— Igazán sajnálom kislány, hogy aszontam, hogy kislány! — engedelmessé vált Archie.

— April, kérj bocsánatot Archie-től — folytatta komolyan Dinah.

— Igazán sajnálom Archie — engedelmessé vált April is — hogy nem sikerült elkapnom téged. De ígérem, hogy legközelebb fülön foglak!

— Jih, jih, jih, — kuncogott Archie.

— Gyerekek, nyughassatok már! — békített kétségbeesetten Dinah.

— Semmi baj Dinah, minden rendben — mondotta April — és amíg minden rendben van, gyerekek le Luke-hoz, hátha hitelez egy pohár malátasört. Végeredményben már több mint egy óra telt el reggel óta.

Az expedíció azonnal elindult és egy órával később lényegesen lassabban igyekeztek hazafelé. Luke hitelezett nekik két-két pohár malátasort, egy stancióli búromogyorót és három darab cukrot. A szembenlevő vásárcsarnokban is kikunyeráltak hitelbe egy nagy fűrt szőlőt, egy csomó szilvát, három őszibarackot és egy csomag rágógumit.

Már csak a rágógumi volt hátra. Elkezdődött a szokásos vita öt darab rágógumi három egyenlő részre való elosztása fölött. A vita szokatlanul békésen folyt le, mert fejenként két pohár malátasort, búromogyorót, szőlőt, szilvát, őszibarackot és cukor bekebelezése után egyik Carstairs-csemete sem volt harcos kedvében.

Archie előrehaladt és rugdosta a köveket. Dinah lassan, kecsesen lépkedett, mert sohasem lehet tudni, nem jön-e szembe Péter. April gondolataiba merült.

— Semmi értelme sem volna annak — szólalt meg végre April — hogy Mr. Holbrook lelője Rileyt. Sanfordné, azt igen, de Rileyt nem.

— Érdekes — nézett fel Dinah — én is pont erre gondoltam.

— Ennek ellenére — folytatta April gondolatmenetét — nem vehetjük le a gyanúsítottak listájáról. A nyomozásnak ebben a stádiumában senkit sem tekinthetünk ártatlannak. Hisz tudod, mit mond anyu Clark Cameronja: ha...

A dombtetőről fűtyszó hallatszott. Archie megállt, fülét, majd nagyot fűtventett és visszarohant a lányokhoz: — A Banda — jelentette ragyogó pófával — maj' hazagyűvők! — nekilendült a domboldalon és pillanatok alatt eltűnt.

— Tehát amint mondtam — szólalt fel April — mindenki, akinek valami köze van a dologhoz...

— ...

— ...

— ...

— ...

— ...

— ...

— ...

— ...

— ...

— ...

— ...

— ...

— ...

— Hé! — szólalt meg most barátságosan Dinah. Pierre Desgranges ismerős alakja tűnt fel, amint palattájával, esetelével és összecsukható székével az óceán felé baktatott. Felnevetett, köszöntötte a gyerekeket, üdvözlét küldte a kedves Mr. Carstairsnek, majd továbbment.

— Szóval mindenki, aki... — April hirtelen elhalgalt és megállt.

— Mi az? — kérdezte Dinah gyanakodva.

— Semmi, csak eszembe jutott valami, — igyekezett April közömbösnek látszani, miközben hátrafordult és merőn nézett Desgranges után, tudva, hogy Dinah is megfordul és talán nem látja meg az úton álló autót, amelyben Rupert van Deusen ül és vár.

Valamit tenni kell, mégpedig gyorsan — gondolta. — Mert ha Dinah vele jön és az állítólagos Rupert van Deusen mindkettőjüket elcsipi és beszélni kezd, akkor baj van. A fene egye meg, hogy nem mondta el ezt a számsárgót Dinahnak már előbb! Persze, most nem lehet.

— Idehallgass, Dinah — kezdte lassan, — arra gondoltam, hogy — tulajdonképpen — izé...

— Ha nem dadognál olyan folyékonyan — szól rá Dinah — akkor sokkal hamarabb megtudnám, hogy mit akarsz mondani!

— Desgranges! — mondotta titokzatosan April. — Desgranges igen gyanus. Lement a tengerpartra festeni. Legjobb lenne, ha utána mennél és beszélnél vele.

— Én? — képedt el Dinah, — dehát miért?

— Hogy miért? Hát már elfelejtetted, hogy mire jött rá Sanfordné? Neki aztán igazán minden oka megvolt arra, hogy megölje. Ha pedig Sanfordné közölte Frankie

ber még — közepes természetű és remek izomzatú, az elképzelhető legmagasabb tánctechnikával rendelkező Nijinskyvel hasonlítják össze főleg ami az ugrástechnikáját illeti. Elsőrangú koreográfus is.

Dick Sanders, a társulat fiatal tanácsosa, kiváló, hosszú, nyulánk mozdulata táncos.

— ...

— ...

— ...

— ...

— ...

— ...

— ...

— ...

— ...

— ...

— ...

— ...

— ...

— ...

— ...

— ...

— ...

— ...

— ...

— ...

— ...

— ...

— ...

— ...

— ...

— ...

— ...

— ...

— ...

— ...

— ...

— ...

— ...

— ...

— ...

— ...

— ...

— ...

— ...

— ...

— ...

— ...

— ...

— ...

— ...

Jean Babilée balett-társulata: ifjúság, üdeség, hajlékonyság

Ha még hozzáadjuk e három kiváló tulajdonsághoz azt az egészen elsőrangú technikát, amellyel a kis társulat rendelkezik s amely azt eredményezi, hogy a társulat minden tagja a legnehezebb táncmozdulatokat is játszja könnyedséggel és rugalmassággal végzi, fogalmat alkothatunk arról a

felemelő művészi élvezetről, amelyet a Babilée táncosport a nézőkből kivált.

Már az első számnál („Balletto”) az ifjúság és ragyogó tavasz süt a színpadról: a stúdióban a tanítványok, fiúk, lányok „játszanak”, amíg a tanár távol van. A technika és a hajlékonyság oly magas fokozatra emelkedett, amely csak huszan aluliak képesek elsajátítani. S még hozzá a szereplők valóban úgy néznek ki, mint nyolcadik gimnazisták, mind bluzok és feszes, hosszú trikónadrágok.

A raffinált, modern tánc- és tornatechnika egész magas fokát fejezi ki Babilée az „Egyensúly hármashán” („Balance á trois”) című balettje. Claire Sombert, Jean Babilée s Dick Sanders játszószálak, párbaj a szerelemért táncban kifejezve: két atléta meglát egy ismeretlen leányt a tornateremben, a-hová gyakorolni járnak. Mindegyik meg akarja hódítani és versenyre kelnek, kardpárbaj helyett atléta, torna-ügyességükkel akarják „megfőzni”. De a leány is bemutatja tornatudását, amely, mint kiderül, nagyobb, mint az ifjaké. Míni a három szereplő európai hírvívész, Jean Babilée, aki ha nem is első ifjúságában van, igen fiatal em-

ber még — közepes természetű és remek izomzatú, az elképzelhető legmagasabb tánctechnikával rendelkező Nijinskyvel hasonlítják össze főleg ami az ugrástechnikáját illeti. Elsőrangú koreográfus is.

Dick Sanders, a társulat fiatal tanácsosa, kiváló, hosszú, nyulánk mozdulata táncos.

— ...

— ...

— ...

— ...

— ...

— ...

— ...

— ...

— ...

— ...

— ...

— ...

— ...

— ...

Rileyyel amit tudott, akkor arra is volt oka, hogy öt eltegye láb alól.

— Ez igaz — ismerte el Dinah — de miért éppen én beszéljek vele?

— Azért, mert téged nagyon szeret. Azt mondja, hogy ügyesen rajzolsz. Egyszerűen odamész hozzá, nézed ahogy fest és beszédszbe ereszkedsz vele.

Dinah összeráncolta szemöldökét: — Miért nem jössz te is?

— Mert az ember sokkal őszintébb, ha négyszemközt beszélget. Ezt olvastam valahol. És téged sokkal jobban szeret, mint engem.

— Na és — vonakodott Dinah — hogy gondold, mit kérdezzek tőle?

— Ne légy már olyan gyámoltalan! Semmit sem kell kérdezni. Tereld a beszélgetést a gyilkosságra és hagyd, hogy ő beszéljen. De aztán el ne felejtöd, hogy miket mond! És légy nagyon tapintatos. Majd meglátod, mennyi mindenre fogsz rájönni.

— Például?

— Például arra, hogy megölte-e Sanfordné.

— Uhüm. Mondd csak, April! — húzódt meg mindig Dinah — nem jönnél mégis inkább velem? En olyan ügyetlen vagyok, sohasem tudom, mit kell mondani!

— Nem lehet — rázta a fejét April. — Most te vagy a soros. En kinyomoztam Cheringtonékat, Archie a golyót. Te jössz. Mit félsz?

— Ne beszélj hülyeségeket, — húzta ki magát Dinah, sarkonfordult és elindult. Majd hirtelen visszafordult: — Hé, April! Tegyük fel, hogy kiderül, hogy ő a gyilkos. Akkor mit csináljak?

— Hívj rendőrt, — morgott April — vagy vegyél tőle írásbeli vallomást. De az is jó, ha sikoltozni kezdesz.

— Buta liba! — mérte végig Dinah méltóságteljesen Aprilt és elment.

April várt, amíg Dinah eltűnt szemel elől és lassan, közömbösen elindult.

A kocsiiban ülő ember esetleg kétszeres gyilkos. Ha pedig veszélyt szimatol, akkor megint gyilkol. A revolver biztos ott van valahol a keze ügyében és csak arra vár, hogy ő közelebb jőjön.

Talán jobb volna, ha elszaladna. Vagy kiabálna Dinah után. Vagy csak egyszerűen visítana.

Akkor viszont semmit sem fog megtudni.

Látszólag nyugodtan, fűtőrészve haladt az autó felé. Egyetlen lövés kell csak. Célozni tud. Arra gondol, vajjon fog-e fájni. Meg arra, hogy mit fognak mondani anyu, Dinah és Archie, mikor a rendőrség közli velük a szomorú hírt.

Vajjon benne lesz-e a lapokban a fényképe? Remélhetőleg nem az a masnis, mert az rém pocskék. Ami azt illeti, egy jó fényképe sincs. Igazán kár lenne, ha pont most ölnék meg.

A férfi mereven nézett rá, de meg sem moccant. Biztos arra vár, hogy elhaladjon. Nos jó, végig fog menni és aztán gyorsan elbújik egy fa mögött.

— Hello! — hallatszott most az autó felől.

April ugrott egyet, halkán felsikoltott és aztán földbe-gyökerezett lábakkal megállott. Ránézett a férfire. Az nem akart rálőni. Esze ágában sem volt megölni. Nemcsak őt, de mászt sem. Ugyan, ezzel a kedves, napbarátságos arccal és mosolygó kék szemekkel lehetetlen gyilkosnak lenni!

Már nem félt, de nagyon mérges volt. — Juj, de megijesztett! — mondta.

— Ezt igazán sajnálom — válaszolt a fiatalember. — Nem volt szándékomban.

Különös véletlen, hogy itt találkozunk — mondotta April hűvösen. Gyakran hallotta, hogy anyu ezt mondta olyasvalakinek, akit nem szeretett.

— Egyáltalán nem véletlen — mosolygott a férfi — azért jöttem ide, mert találkozni akartam magával. Nem mertem becsülni magukhoz, így aztán a jószerencsére bízam magam.

— Nagyon kedves, — szegte fel a fejét April. — Egy szóval maga Rupert van Deusen?

— Persze, hogy én vagyok — vigyorgott a fiatalember — pont úgy, mint ahogy maga a „megbízható szemtanú”. Nem kötnénk véd- és dacsolvetséget?

— ...

— ...

— ...

— ...

— ...

— ...

— ...

— ...

— ...

— ...

— ...

— ...

— ...

— ...

— ...

— ...

— ...

— ...

— ...

— ...

— ...

— ...

— ...

— ...

— ...

— ...

— ...

— ...

Női kántorok Izraelben

Irta: Sauber-Michájlovics Sándor

Minden nap meghozza a maga csalódását. Engem néha éjjel is csalódás ér. Ezt annyira megszoktam, hogy nem is törődöm vele. A klálcionista párt rámtárgáni helyi csoportjának szimchá Tóra estjén azonban annyira csalódtam, hogy szinte elvesztettem az önbizalmamat. Éveken át azt hittem magamról, sőt meg voltam győződve, hogy a templomi költészetnek s a cházánut történetének alapos ismerője vagyok. De ott rájöttem arra, hogy ebben is tévedtem.

A legtöbb ember, ha be-megy a templomba, előveszi az imakönyvet, eszébe se jut, hogyan keletkeztek az imák. Pedig ennek érdekesebb története van. Nincs annyi imánk, mint amilyen nagy irodalom fejlődött ki az imák és annak rendje körül. Kétezer éve, a templom pusztulása óta az áldozatok szavakkal helyettesítjük és a szöveg az idők folyamán bizonyos változásokon ment át. S erről sokat írnak és sokat vitatkoztak. Mert mi alapos és szőrszálhasogató nép vagyunk.

S okoioo egyszer azt mondta, a zsidó nép szerencsésje, hogy nem használ harangot. Mert, képzeli csak el, ha az imaházban harang volna felszerelve, milyen viták keletkeztek volna körül, hogyan kell a harangot önteni, kinek szabad azt megkondgatni, lehet-e szomaton is harangozni, mi a különbség a szombati és hétköznapi harangok között. Szóval gazdagsunk volna egy új találmánnyal, amely kizárólag a harangról szól. Ugyanúgy fejlődtek ki a viták egyes imarészek fölött, mint például: szabad-e mondani a jom kippur este a Kol Nidre-t, vagy sem. Egyesek meggyeselték, sokan ellenezték s ebből az imából — arcy nem más, mint az esti és fogadalom alól való felmentés — sok kelleme-lensége volt népünknek. Az antiszemita azzal vádolták a zsidókat, hogy minden lelkiismeretfurdalás nélkül megszeghették esküjüket, mert előre kapnak erre felmentést a Kol Nidre imaszövegében. Egyesek tév-sen azt hiszik, s úgy magarazák, hogy a Kol Nidre a Spanyolországi marannusok miatt vezették be, akik kifelé, mint hithű katolikusok éltek, valójában titokban megtartották zsidóságukat. Az igazság az, hogy a Kol Nidre-ről már a görökök korszakában tudtak s valószínűleg csak a dal-lam spanyol eredetű.

A liturgiát költészet, amely a nép joceir, vagy páit néven ismer, szintén nagy vitára adott okot, hogy el-mindandó-e ima közben, vagy sem. Sokan ellenezték és a zidacsovi rabbi hivel (én is azok közé tartozom) nem is mondják. De nemcsak az imák szövege kö-ről támadtak viták, hanem azok dallama körül is. Ezek a dallamok az évek folyamán sok változáson mentek át. Mindig erős befolyást gyakorolt rájuk a gazdanép templomi ritusa. Kezdetben a hellénizmus nyomára bélyegét, később a cházánut arab befolyás alá került, s az újabb időben a német, illetve a református liturgia motívumai fedezhe-tők fel benne.

Régen a kántor nem elé-gedett meg az imaszöveg-gel, hanem saját költésze-tével gyönyörködtette hall-gatóit. A cházánok olyan ígic-féle típusok vol-tak, akik saját maguk köl-tötték verseiket, szerezték

hozzá a zenét s az ünnepek alkalmával a templomban azt elő is adták. Sok hit-közsegekben a kántorok által szerzett imaszöveg hagyománnyá vált és a vándor-utazók ezeket az imaszöve-geket terjesztették. Az első ilyen kántor Reb Eliezer Fákálir volt, aki körülbelül ezer esztendővel ezelőtt kántori tisztséget töltött be Bariban. (Ma utca van róla elnevezve a Tel-Avivi állat-kert közelében.)

Mint mondtuk, a múlt század végén, az európai cházánut német befolyás alá került, de kiderült, hogy a református liturgia nem felel meg a zsidó nép temperamentumának és helyzetének. A református és katolikus liturgia nyu-godt és megnyugtató. Ilyesmit a zsidó nem enged-het meg magának. Mert ha azt mondjuk: „Mindenhátó Átyánk, tégy azokért, akiket lemeszároltak a Te Ne-vedért” — azt nem mond-hatjuk nyugodtan. És ha így fohászodunk, hogy: „Nyisd ki a kapukat kapu-zárás idején”, úgy ezzel nem várhatunk. Ránk oly gyorsan és szaporán mérték a sorscsapásokat, hogy azok akarva-nemakarva vissza-tükröződnek imáinkban. És ugyanakkor, mikor Sulzer és társai idegen egyházak-nál kerestek motívumokat, Meyerbeer a „Hugenották” című operájában a „Vájchi-lu hásámájim” zenéjét dol-gozta fel és Beethovené a Kol Nidre hangjaival ta-lálkozunk.

A viták a szövegek és a dallamok körül folytak, de arról szó sem lehetett, hogy a kántori tisztséget nők töltsék be. Smuel Malavszky, aki családi együttesé-vel lépett fel a templomok-ban, kezdetben nagy ellen-zésre talált vallásos zsidó körökben. Pedig a kórus tagjaiban szereplő nők, a Goldele és a Chájele, saját gyerekei voltak. Ez a kán-toregyüttes érdekes módon alakult. Malavszky, aki 1914-ben vándorolt ki Ame-rikába, feltűnést keltett gyönyörű hangjával és li-turgiái felkészültségével. Éppen emiatt került össze-litkőzésbe a hitközség rabbi-jával, akik benne erős kon-kurrensten látták. A Schaech-ter szeméremű növényde-kei bevezették a szomati hitzónokiatot és nem bir-tak beletörödni abba, hogy a szónoklat befejezése után felragyog a közönség szem-e, mikor a kántor meg-ereszti gyönyörűen csengő hangját. Ezért nem volt Malavszkynak maradása a templomokban és nem tud-tott mint állandó kántor elhelyezkedni. Emiatt tur-néra indult. Egyházi kon-certeket rendezett Ameri-ka majdnem minden na-gyobb városában és ven-dégkántori fellépésével tengette életét. Saját beval-lása szerint sokat éhezett, de mégsem volt hajlandó a modern rabbi uralmát eltérni. Időközben felesége hat gyereket szült, akiket az Isten gyönyörű hanggal áldott meg és így elhatáro-zta, a családi kántoregyüt-tes megalakítását. Az évek folyamán Malavszki győzött és gyermekeivel a legel-kelebb templomokban ün-nepélyes alkalmakkor szí-vesen látott és följízett vendégművész volt.

Ugy látszik, hogy a Ma-lavszki lányok példáján fel-buzdulva, jóhangu zsidó nők kántorpályára lépnek. Ame-rikában az ugynevezett konzervatív hitközségek tem-plomában a nők és a férfiak egymás mellett ülnek, de a kántor szerepét általá-ban férfi látja el. Ekörül nagy viták is vannak, mert az amerikai nők véleménye szerint, a demokrációnak nem tűrhető a nők diszkri-minálása a templomban

sem. A nőknek Amerikában nagyobb a hatalmuk, mint a férfiaké, mert a vagyon nyolcvan százalékban a nők kezében van. Minden nő saját csekkönyvvvel rendel-kezik, melyhez a férjnek semmi köze. A nők snóde-rozhatnak és így vélemény-nyük respektálandó. Ezt Káplán rabbi meg is tette és templomában szombaton-ként női kántor végzi az istentiszteletet.

New-yorki tartózkodásom alatt egyik barátom meg is hívott Káplán rabbi templa-mába, de én a meghívást visszautasítottam. Valahogy furcsának találtam nőt az imaállvány előtt. Ez olyas-mi, mintha valaki szines pi-zsamában elmenne kévere veszra. Így nem volt alkal-mam női kántort hallani és most megtudtam, hogy Izraelben nem is egy, ha-nem két női kántor műkö-dik. Az egyik Jaffán, Bá-chár Bella, akinek férje több éven át kántor és mojl volt Jaffán. Állásától fut-ball-drukkersége miatt mozdították el. Báchár — ugyan is — a jaffai Makkabi egyes számu drukkere és szomba-tonként kijár a meccsre. De nem gyalog hanem mo-torbiciklivel. A hátsó ülésen magával vitte Bella nevű feleségét, aki egész héten, mint fűzőkészítő dolgozik, két gyermekének nevelésé-ről gondoskodik és munká-közben gyönyörű hangjával állandóan énekel.

Mikor a rabbínátus meg-tudta, hogy Báchár szomba-ton motorbiciklizik, fel-hívták a közönséget, hogy sem mint kántor, sem mint mojl ne alkalmazzák. A rabbínátusi intézkedés nyomorba döntötte a családot s Bella Báchár sehogy sem tudja megérteni a rabbíná-tus szigorú rendszabályát. Szerinte igazán nem lehet rossz néven venni férjétől, hogy mint sportember szere-t eljárogatni futballmér-kőzésekre és az utat saját motorbiciklijén teszi meg. Avraham Báchár sehogys em akart megvárni az ima-állványtól, ezért az ünne-pék előtt kibérelte a jaffai Park-kávéház és öles pla-kátokon a közönség tudomá-sára adta, hogy a nagyün-nepek alkalmával az isten-tiszteletet az első női kán-tor fogja elvégezni az ő se-gédlete mellett. Sőt arról biztosította a közönséget, hogy csak az imaszöveg maradt a régi, a dallamokat viszont modern operaáriák-ból fogja venni.

A rabbínátus tiltalmat adott ki Báchárék pótima-házának látogatása ellen, de Báchár szerint, éppen ez a tiltalom hitva fel a közön-ség figyelmét imaházára, melyet zsűfoltóság töltött meg. A nagyünnepek alatt visszhangzott a Park kávé-ház térsége a különböző operaáriák dallamától. Az utcára szorult tömeg hang-szórókon keresztül élvezte a zenét és együtt dalolt a női kántorral. Báchárné szerint a régi dallamok el-avultak és ezen a téren is a korral kell haladni. Sike-rével igazolva látja állás-pontját s nem akar tudomást venni arról, hogy tem-plomában nem hívók, hanem reklamációsokkók jöttek el, akik megfizették a helyára-kat, csak hogy ilyen sosem tapasztalt istentiszteleten résztvegyenek. Báchárné annyira felbuzdult sikerén, hogy a jövőben a Kol Nid-rét jazz-zene kísérettel fog-já előadni. Kétségtelen, hogy sokan ehhez is elfog-nak menni, de ez semmi-képpen sem mondható isten-tiszteletnek, még kevésbé zsidó istentiszteletnek.

Bella Bácháron kívül még egy kántornőnk van Izra-élben, a leveleki származá-sú Rendell Berta, az ottani sakter lány, akit a klálcionista párt rámtárgáni

magyar tagozatának szim-chát-tórai estjén hallottam először. Rendell Berta ko-moly kántor. Hangjából a kétezer éves zsidó fájdalom csendül ki. Rutinirozott kán-torok előadómódjával ve-tekedik és sok előimádkozó boldog lehetne, ha Rendell Berta nivóját elérné.

A leveleki sakternek, az öreg Nuchamovics bácsinak, a szegénységén kívül sok gyereke is volt, akiket az Isten gyönyörű hanggal áldott meg. Ha nem a szigo-rú orthodox sakter házában látták volna meg a napvilágot, úgy kétségtelenül világvárosi operák színpadán arattak volna átütő sikereket. A fiuk kántoroknak készültek, a lányok pedig férjhezmenésre. De jött a fergeg, s a családot a nyir-egyházi gettóból Bergen-Belsenbe deportálták, ahon-nan a család legtöbb tagja nem tért vissza. Berta győ-

nyörű hangjának köszönhe-ti életét. A fiatal lány cse-n-gő hangjával valósággal el-büvölte a náciakat és ezért kivételes elbánásban része-sítették. A németek folyton énekeltek akarták s neki parancsszóra énekelnie kel-lett. Mikor kifogyott a le-veleki parasztoktól tanult népdalokból, templomi éne-kekkel szórakoztatta üldö-zőt, azokkal a mélabús dal-lamokkal, melyeket édesap-jától tanult. A felszabadulás után gyakran fellépett a lágerben oly sikerrel, hogy ismerősei buzdítására isko-lázatni kezdte hangját, me-lyet az egyesült gyűjtőakció egyik kiküldöttje meghal-lott és azonnal elvitte Ame-rikába és Kanadába, ahol két évig lépett fel hatalmas sikerrel a gyűjtőakció ja-vára.

A leveleki sakter-lány Iz-ráelbe kivándorolt, mert úgy vélte, hogy itt van a he-rlye s itt folytathatja vallá-sos életét. Bár férje kisi-feszeti vasuti alkalmazott, ő mégis ingyen lép fel, a Násé Mizráchi rendezvé-

nyein — meggyőződésből. Az országban nem igen tud-nak róla és ennek a rabbi-nátus a oka. A legtöbb éne-kesnő ugyanis hírnevét a rádióknak köszönheti, de mi-után a rabbínátus megtil-totta a rádió igazgatóságá-nak, hogy Rendell Berta cházándalait közvetítse, így a közönség nem igen vett tudomást róla, nem gyönyör-ködhet előadásában és Ren-dell Berta nemcsak a hirn-évtől, de a szokásos hono-ráriumtól is elesett.

Esztünk ágában sincs a rabbínátus intézkedését meg-fellebbezni, azonban ha meg-engedik a rádió közvetei-ti Goldele Malavszki cházá-ni szólószámai, miért oly szigorúan Rendell Bertával szemben? Igaz, hogy Golde-le Malavszki amerikai és nálunk az amerikai noták elsőbbségben részesülnek, még akkor is, ha himnusz-ról van szó, de azért még-sem való ez a nagy szigor Rendell Bertával szemben, akinek női mivolta mellett egyetlen bűne, hogy Izraél-ben él.

KERESZTREJTVÉNY 283

1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15
		16		17	18	19			20		21			
22	23		24		25		26	27						
28		29				30		31				32		
	33	34		35		36	37			38	39		40	
41	42		43		44		45			46		47		48
49			50		51			52					53	
54				55				56						57
58		59				60				61				62
63		64				65				66	67		68	
	69					70				71		72		
	73				74					75	76		77	
78					79				80			81		82
83			84	85		86			87				88	
89									90					

Vizszintes: 1. Klasszikus francia vígjátékíró: (Tar-tuffe, L'avare stb.). 6. Vi-lághírű svájci pedagógus és író, 1746-1827, a modern pe-dagógia megalapítója vég-ker. nev. kezd. 18. Olasz én. 17. Német ökö, második betű duplahangzó. 19. L'éta-t'est... 20. ...ura fakó. 21. T-vel elején hármast találát a lottón. 22. Amerikai tag-állam, fővárosa Lincoln (fö-lőseges duplahangzó). 26. Orosz fiziológus, majomirigyek átültetésével kísérletet meg-őreg férfiak megfiatalítását el. ker. nev. kezd. 28. Vissza: Ekezetten félrelírt. 29. Bo-rairól híres spanyol város-ék. fel. 31. Iena betűi ke-verve. 32. Jiddis-deutsch vö (e=ei). 33. Vés. - 35. Füg-g fel. ék. 36. Ekezetten ázsiai ország. 38. Magánhangzó-kel 24 óra. 40. Ekezetten hé-ber kérem, kérlek. 41. Visz-sza: Tengerpart franciául fonetikus. 44. Uzemanyag (o=i). 46. A Lumière test-velek találmánya keverve. 48. S. N. 49. Félix... oszt-rák író, 1869-1945, állatregé-nye „Bambi”. 51. Hires bib-liamagyarázó. 52. Magyar pástoroktató. 54. Két szó: 1) csillagkép, 2) a török nagyvezér székhelye volt. 56. Módszeres görög eredetű szóval (i=o). 58. Vissza: Ri. 59. ...Bulyha, Gogol regényfigurája, 5-ik betű du-plahangzó. 60. A buta igen-lése. 61. Erős kifejezéssel: lop (első betű duplahang-zó). 62. H. T. 63. Hol lekvár-hol tagolt rész. 64. Könyv-oidal — angolul, utolsó betű fel. 65. Egységűly a drága-kő kereskedelemben. - 67. Buta. 69. Ekezetten héber láda. 70. Vissza: Európai ország fővárosa (b=d). 72. Vissza: Idegen kemény. 73. Egyenjogúsítás. 75. Ilyen vágány is van. 77. ANL. 78. Érzékiség nélküli vonzódá-son alapuló (szerelem). 79. Két szó: 1) hollywoodi film díj fon. 2) A Holt-tenger keleti partján elterülő or-

szág az ókorban. 82. D.H. 83. Nagy .... volt magyar mi-niszterelnök. - 84. Natrium vegyjele. 86. Ital fel. ék. 87. Pontos. 89. Német színpadi rendező 1873-1943. — A salz-burgi ünnepi játékok irányi-tója. Teljes nevén. 90. A ma-gyar himnusz megzenésítő-je, vég. ker. kezd.

Függőleges: - 1. Modern ovóda megalapítója, végén keresztnevének kezdőbetűi. 2. Szabadelvi. - 3. Vissza: Francia király. 4. Elsáncol (a sakkban). 5. Vissza: Né-met természetűdős: „Szerelem az élők világában” 5-ik betű duplahangzó. 7. Ekezet-ten héber anya. 8. Ekezet-ten meg lelkeinket! 9. Nagy olasz festő (1477-1576) „A pesaro madonna”. 10. ... Blum, szocialista vezér. 11. Szerb uralkodó család, tag-jai 1815-1903 uralkodtak, utolsó betű duplahangzó 12. Művészeti ág. 13. Munka-hely. 14. A spanyol és por-tugál kir. hercegek elneve-zése (j=i). 15. Osztrák drá-mairó, 1874-1929 („Jeder mann”) végén ker. kezdőbe-tűje. 18. Az Eszaki tenger-nek a Keleti tenger felé nyi-ló ága, ném.-ang. tengeri csata 1916. 23. Távolodást fejez ki. 24. Ekezetten hé-ber nép. 25. Ekezetten a fa része. 27. Létezik. 30. Visz-sza: Az egyik kontinens hé-

ber neve. 34. Sajtgyártáshoz használják. 37. Vissza: Mel-ch... azaz Menyhért. - 39. Zsidószólamázus szerb kom-munista vezér vég. ker. kezd. 42. Ekezetten ügyes, héberül. 43. Az Egyesült Államok hadügyminisztériuma, sté-lő 2 betű felcserélve. 46. Vissza: Filmkomikus pár-egyike fon. 46. Német bá-rtorság. 47. Keresztény egy-házi fórum. 50. Minden idők legnagyobb hegedűművésze (c=n) elején ker. nev. kezd. 52. A modern Törökország megteremtője. 53. Z. K. 56. A kínai mindennapi kenye-re héberül, utolsó betű fel. 56. Héber üdülés, pihenés. 57. Német költő (1787-1862) népdalgyűjteménye híres. - 60. Utcai torlasz. 64. Bécs Luna-parkja. 65. A ma élő legnagyobb magyar-zsidó író. 66. Róma folyója, olasz nevén. 68. Olasz testvér röv. A katolikus szerzetesek ne-ve elé tett szócska. 69. Név-elővel a tudományos szoci-alizmus megteremtője. 70. Elég olaszul. - 71. Cherut-párti Kneszet képviselő. 73. Bulla .... magyar színész-nő. 74. Olasz folyó és sikk-ság. 76. A-val a végén hat-nyezet által határolt szab-lyos test. 78. P. I. M. - 80. R. P. 81. Román nekem. 85. Francia év. 88. Magánhang-zótlán író; Germá-nal, Nana stb.

UJ KELET REJTVENYPALYAZAT SZELVÉNY 283

Nov: _____
Cím: _____

280. SZÁMÚ KERESZTREJTVÉNY MEGFEJTÉSE
VIZSZINTES: 1. MAGINOT, 6. ANNA KARENINA, 26. JULES VERNE 54. INDOLENCIA, 56. MADACH IMRE, 73. PATRICIUSOK, 79. ESZPERANTO, 89. ANTAGONIZMUS, 90. OITUZI.
FÜGGŐLEGES: 1. MICKIE WICZA, 15. ALEXANDER JANAJ, 11. RESTAURAL, 43. MOLINARI, 47. NAIROB(I), 66. MERANO, 71. KANT I.
1957 XI 1 - Uj Kelet 9

Mérlegképes könyvelő
Órakonvelést vállal
Ívrit, magyar, német, román nyelvtudással. Adóügyekben jártas. „Perfek” jellegre a kiadói hivatalba.

ZENEÉLET

IMA SUMAC

Hogy ez a hangmezei által világhírűvé vált perul énekesnő oly sok izraeli hallgatójának okozott csalódást, abban részben itteni amatőr-impresszáriója a hibás, aki oly kavardást csinált a kritikusok meghívásával, hogy a közönség csak nagy késéssel szerezhetett megbízható tájékoztatást a művészről. — Sietek tehát egy alapvető félreértést tisztázni, mely a legtöbb csalódás kuforrása volt: Ima Sumac nem hangversenyénekesnő, hanem dívoz. Ezt tudva, egészen más igények kelnek, hogy fellépünk vele szemben. — Nem ismerem Ima Sumac híres hangmezeit, s ezért teljesen elfogulatlanul ítélem be a Héchal Hátárbut nézőterére. Mindenekelőtt: elragadó jelenség, a nagyvilági dáma magabiztos fellépésével. A rikító reklám 4-ötávós — valóban páratlanul ritka — hangterjedelmével dobolta össze a közönséget, mintha valami trapézmutatványost hirdetnének be, — holott Ima Sumac minden inkább, mint énekes-akrobata. Ellenkezésképp: előadómódora igen diszkrét, izéles, finom, — részleteiben olykor művészi remekmű, bár az egészet tekintve gyakran feltűnően hézagos ügy ének tudása, mint kifejező-készsége. — Ahogyan azonban a dzsungel állatvilágának misztikus zenéjét utánozta a kitűnő Moises Vianco (zeneeszerző) gitárki-séréttel, — az inkább panaszos lamentációjában, vagy a „Napisten szüze” indián primitív vallásos

szerepművészetében, annál feltűnőbb, hogy ilyen kevésbé hatja át ez az érzelmi szenvedély kissé tartózkodó előadását. Inkább a halk, lefojtott, finoman árnyalt hangulatok dálnoka.

Végzetes hiba volt ezt a lényegében véve kabaret-műsort a Héchal Hátárbut őrjátsi termében előadni, melyben szinte elveszett. A Folies-Bergére színpadán, termében és milliójében sokkal jobban tudjuk elképzelni. — A perui népművészet színes világából két táncosnő is nyújtott izelítőt: a temperamentumos Choluta Rilvero és igen fiatal, nagytehetségű társnője, Mary Cruz. — A kis indián-hárfát a terem dzsungeljének akusztikája elnyelte, — míg a két-zongorás-pár: Dr. H. Wintertiz és E. Olearczyk kissé sablonos kabaret-közvetítést szolgáltatott. — Kitűnő a dobos, aki végigdobolta az egész estét. — Azaria Rapaport újságíró-kollégám a ragyogó vendégművésznőnek kijáró odaadással konferált. — Összefoglalva: az a néhány szám, melyekben a bájos Ima Sumac művészi értékeit élvezhetjük, kár pótolta a konvencionális műsor-töltelékért...

Egy muzsikusról portréja

— SELDEN-GÓTH GIZELLA —

A Filharmónikus Zenekar új termének ünnepélyes megnyitása alkalmára számtalan prominens külföldi vendéget hívtak meg. Közöttük volt egy magyar-származású, nemzetközileg ismert nevű hölgy is, Selden-Góth Gizella. Nemzetközi jellegű mar személyi vonatkozásai révén is elnyerte: Közel 73 évvel ezelőtt Budapesten született és tanult a Zenekakadémián, Berlinben több mint két évtizeden át élt és működött és miután hosszabb időt Amerikában töltött, 1923-ban véglegesen Firenzében telepedett le. Magyar-zsidó amerikai állampolgár és olasz honos...

A „Selden” művésznevet akkor vette fel, mikor a budapesti Filharmónikusok Kerner István vezénylete mellett 1908-ban első ízben adták elő, — s minden bizonyítással, első ízben egy komponistának is, — művét, a „Humoreszk”-et, melyet csakhamar Kun László vezetésével a „Változatok egy Schumann-témára” követte. Akkor arról is volt megegyezés, hogy ő volt Bortók Bélának egyetlen zeneeszerző-növendéke. A mestor soha, még nagy amerikai nyomorában sem vállalt rajta kívül másat. Korábbi szerzeményeinek kéziratát, szigorú, talán túlszigorú kritikusa lévén önmagának, megsemmisítette, de újabb időkben ismét szorgalmasan komponál, sőt a bécsi Universal Edition most adja ki egyik kamrazene-művét, míg Svájcban egy zenekari

szerepművészetének bemutatására készülnek. Így egyike a rendkívül kisszámú női zeneeszerzőknek, aki ezenkívül zenei írással vette nevet világszerte ismertté, mint számos szaklap, többek között a newyorki „Musical Courier” munkatársa.

Berlinben az akkori zene-pápa, Ferruccio Busoni legintimebb baráti köréhez tartozott és a modern időknek ebben a Weimarjában a szellemi és művészi élet kiválóságával jött össze. Busoni, Liszt után talán a legnagyobb zongoraművésze századunknak, kiváló zeneeszerző és zeneíró, lenyűgöző egyénisége nagy hatást gyakorolt a fiatal művésznőre is. A mester halála után kiadta érdekes levelezésüket, valamint egy könyvet Busoni életéről és művészetéről.

Firenzében egy ősrégi, 14. századbéli kastélyt vett meg, mely a misztikus „Tole de diavolo” — az ördög palotája — nevet viseli emberemlékezet óta. Az ördög helyett azonban a világ legkiválóbb zeneművészei fordulnak meg benne és Selden-Góth Gizella a firenzei művész-világ központját teremtette meg benne, mint egykor Busoni berlini otthonában. Számos alkalomkor látta vendégül Huberman Broniszlávot is, — aki, mellesleg, ott halgatta meg első ízben és avatta bárcsásává a hegedűs Pártos Ödönt — és villája második otthonává vált az egykor világhírű, de még primhegedűsnek halála előtt felszított Léner-vonóségyesnek is. — Léneréről kedves történeteket mondott el: a kvartett egyik tagja intim barátságban állott egy olasz mecénás feleségével, aki az akkor még kezdő művészeknek értékes Stradivari-hangszereket kölcsönzött. Mikor a viszony megszakadt, a műpártoló hölgy bosszúból visszakövetelte a hangszereket, s hogy nagyobb nyoma-

téket adjon követelésének, bírói uton foglaltatta le azokat. Lénerék egyik hangverseny után a végrehajtók már várták a művészeket, hogy elkobozzák tőlük a nem éppen művészi értékmérítő kölcsönkapt Stradivariakat...

Toscánival is állandó kapcsolatot tartott fenn Selden-Góth Gizella, aki egyike Filharmónikusainak legrégibb és legelkeszebb pártfogójának, s aki már a híres megnyitó hangversenyen, 1936 decemberében is jelen volt. Abban az időben Toscanini éppen pészáchkor tartózkodott Tel-Avivban, Selden-Góth Gizella őt is meghívta szedés-estre. — A Maestro nemcsak, hogy megjelent, de sapkában illetve vett részt az összes szertartásokban, rendkívül érdeklődést tanúsítva minden iránt... Toscaninának nemrégiben bekövetkezett halála után művésznőnk tartott feltehetőleg gyászbeszédet a firenzei rádióban...

Ennek a rendkívül egyéniségnek firenzei villájában pártját ritkító autográf (kézirat) gyűjteménye is van. Oly felbecsülhetetlen értékű ritkaságok találhatók benne, mint Bach H-Moll orgonaelőjátékának és fugájának, — Mozart kétzongorás c-Moll fugájának, — Chopin Gesz-dur impromptujának, valamint egy Schubert-dalnak, Webernek és Busoninak eredeti kéziratát. Mikor elutazik, egy bank safejében helyezi el őket.

Selden-Góth Gizella, Izraelnek, a Filharmónikusoknak, valamint számos híres zene-művészeknek odaadó barátja, ma, 73 éves korában is esodálatos frissességgel dolgozik, komponál, ír, utazgat. Legközelebb a jövő év tavaszán látogat el ismét hazánk. Lánya, Trudi, ugyanis — az alma nem csak messze a fájától, — Amerikában élő ismert újságíró és impresszárió, aki számos zeneünnepet, így legutóbb a porto-ricói Casals-fesztivált is rendezte. Ezenkívül Dimitri Mitropoulosnak, a világhírű karmesternek ma-nagere Amerikán kívül és ő hozza el hozzánk a mestert a szezon végén, mint a Filharmónikusok vendégét. — Ilyen eseményből az örökifjú mama sem maradhat ki, s lányával együtt ismét kirándul sok hazája közül a legizgalmasabb otthonába, Izraelbe.

Az elektromos zene bosszorkönyvjében

Tel-Aviv—Jaffa város kulturális intézményeinek rendezésében Menáse Ravina, zeneíró és szakelőadó három este terjedő ciklusban ismerteti a Keren ChlI termében az u. n. elektronikus zene problémáit. Az első előadás rövid áttekintést nyújtott, Beethovenól kezdve hány zeneeszerző keresett új kifejezési lehetőségeket magát a zenei anyagot illetőleg is. A modern technika fejlődése új szakaszba érkezett, mikor mérnökök a már évtizedek óta ismert elektroakusztikus készülékeket „racionálizálták” és oly kísérleteket folytattak, melyek a hangszert fölöslegessé teszik, mert minden hangot, hangszint, hatást, hangkombinációt elektromechanikusan, azaz elektrónikus készülékek útján „szintétikusan” sokkalták tökéletesben lehet immár előállítani, mint természetes uton. Ravina néhány hangmezeivel illusztrálta, hogyan vezettek ehhez az új, döntő fontosságú fejlődési fozkhoz a modern zene apostolainak, Anton Webernek, Herbert Elmertnek és Bartóknek művei.

Bár a laikus hallgatóságunk nemileg megvilágított az elektronikus zene problémáit, a kérdéssel kissé járatosabb zenebarátok számára túlfelülletes módon taglalta a kérdést. Azok a naiv kritikák, amelyeket a saját előadásának illusztrálásához felhasználó hangmezekkel kapcsolatban felolvasott, ellenpropagandát

HAIFAI JEGYZETEK

Ollendorf professzor, a Technikum fizikatanára az elmúlt szombaton „telt ház” előtt tartott népszerű tudományos előadást a balisztikus lövedékek általános elméletéről és beláthatatlan gyakorlati lehetőségeiről. A mesterséges bolygó, a „sputnik” sikeres kilövés után most már bizonyos, hogy a következő generáció meghódítja a holdat és azon túl a többi csillagokat, — vélte a professzor.

A gravitációs elméletnek a planetákra vonatkozó, továbbá a különféle sztratoszférák hőmérsékleti és kisugárzási viszonyainak lebilincselő ismertetése után az előadó a feltevések csalogató mezejére lépett és azon elképzelésének adott kifejezést, hogy a múlt tapasztalatai ellenére — mikor is emberiség a nagy tudományos felfedezések javarészt háborúra és pusztításra használta fel — a világűr meghódítása végső fokon meghozza majd a világbékét. Fenn a világűrben, ugyanis, annyit — minden bizonytalansággal — bolygók kering, hogy automatikusan megoldódik a „Lebensraum” probléma és minden nemzet zavartalanul élheti majd világát — a saját csillagán.

Feltéve, természetesen, ha a bolygókon uralkodó légköri viszonyok, faunaflóra és hasonló alkalmasság a földi ember befogadására...

A bolygóközi rakéták felbocsátása egyébként fantasztikus következményekkel járhat. Kilövésük olyan óriási erőmennyiséget szabadítana fel, amelynek visszahatása (lásd Archimedes vágyát: „Adjatok egy szilárd pontot...”) kivethetné a földet pályafutásából. Ez a kizökkenés kiszámíthatatlan veszélyeket rejtené magában, többek között egy más bolygóval való összeütközés remét. De — a professzor megnyugtatólag közölte, hogy amennyiben a fentemlített rakéta visszahatása a földre, a jó öreg bolygó ismét visszazökkenne rendes körföregésébe, mintha mi sem történt volna.

Visszatérve a földre, szeretnék egy szerény megjegyzést fűzni az amerikai Egyesült Gyűjtőakció 120 főnyi küldöttségének jelenlegi izraeli látogatásához. Mint jelentették, vasárnap reggel az illusztris vendégek autókaráványa, amely előtt szízenabugató motorkerékpáros rendőraj

tört utat, berobogott a haifai kikötőbe, hogy jelen legyen az Alija hajón érkező közel 600 főnyi kelet-európai, északafrikai és délamerikai olé és chalu partraszállásánál. A Truman-inges, szivarozó, középkorú gentlemanek a beavatottak jólneveltségével bólogattak végig Dov Josef Szochnut-kincstárnok Montecuccoli jelszavával fűszerezett üdvözlőbeszédét, végigsétáltak a hajó patyolat tisztára seprtelézetén, egy-két kérdést intéztek a Szochnut ezúttal igen szolgálatkés személyiséghez, cigarettával kínálta az ámuló olékat. Minden úgy klappolt, mint a kaszárnyában felsőbb ellenőrzés idején.

Természetesen helyes, ha a helyzetet tanulmányozó küldöttség elsősorban a feladott vezetőkől gyűjti be információit. Kérdés azonban, hogy a gondosan kidolgozott program, az üdvözlőbeszéd, előadások és a magas régiókban folytatott tanácskozások mellett jut-e idejük arra is, hogy bekukkantsanak néhány rejtettebb szegletbe, sívár mábarákba és munkanélküli olételepülésekre, ahol kevésbé klappolnak a dolgok?

Az „Alija” fedélzetén egyébként egy Bécsből érkezett új olé mesélte, hogy Ausztriában még mindig 23.000 magyar menekültet tartanak számon és ezek között szépszámmal vannak magyar zsidók, akiknek alijjázása csak hetek kérdése.

Hogy mire várnak oda-kinn? A válasz egyszerű és gyakorlatias: — Kérem, én egy évvel ezelőtt egyetlen akatáskává érkeztem Bécsbe, és, mint látja (rámutat a kör-rülette heverő bőröndhalmazra) 12 kofferrel jöttem ki. Ezt csinálják a többiek is. Bécsben úgy hallottam, hogy jobb, ha az ember egy kis pénzzel érkezik ki Izraelbe.

Meg kell hagyni, hogy helyesen értesültek.

Zenekedvelők figyelme

Kelen Pál, a néhány hónappal ezelőtt érkezett zongoraművész, november 9-én vasárnap este fél kilenc órai kezdettel rendezi első nagy koncertjét a Jeruzsálem-utcai új Bétenu színháztermében. A művész eddig a Hiszta-drut kulturális központjében keretében turnémotorkerékpáros rendőraj

rán Bacn, Beethoven, Chopin, Liszt és Schumann műveivel szerepelnek. Kelen Pál hangversenyét szerettel ajánljuk a nagyközönség figyelmébe, annál is inkább, mert a kritikusok egyhangú véleménye szerint, személynében az izraeli zeneélet komoly erősítésre tett szert.

E héten zajlott le a haifai WIZO hagyományos négy napos vásárja, amelyet az egyesület Melchett-utcai helyiségében figyelemreméltó anyagi és erkölcsi sikerrel rendeztek meg. A jótékony célú vásárt a WIZO naponta igen hívós művész müssorral kísérte, melynek magyarájú szereplői közül kiemeljük Leszni Eszter énekesnőt, héber, jiddis, magyar, orosz és amerikai énekszámaival, kelleme organumával és temperamentumos, hangulatot keltező előadómódjával. Ugyancsak nagy sikerrel mutatkozott be Kaddar Chaja és Rina Schiller, a WIZO házbiztosak balett és ritmikai iskolájának két fiatal, kosztümös táncsoportja, polka és balettszámaival. A produkció valóban figyelemreméltó volt.

A bazárt kedd este a haifai „STAR” cég (tulajdonosok: Diamantstein Elly és Blum Bözsi) téli divatbemutatója zárta le, melynek során a telavivi Jerkoli és Dorina nagy exportcégek kollekciójából több, mint 20 modell került bemutatásra. Ugy látszik, hogy a helyi divat Dior „rövid és gömbölyű” irányzatát, a Izraelnek jobban megfelelő vonalakra egyszerűsítik le.

A bemutatott modellek közül feltűnően keltek Jerkoli négyrészes jersey ensembleja, Dorina legújab „Orlon” setjei és a „Star” modern vonalú tweed kosztümjei. Ez azonban a szakértők véleménye. Nekem a négy bűbajos telavivi mannequin tetszett a legjobban.

A. L. Fein kiállítása a Katz galériában

Arje Leon Fein, neves telavivi művész, hosszú évek óta most először rendez önálló kiállítást a Dizengoff utca 97 szám alatti Katz Galériában. Az utóbbi években csak társaskiállításokon vett részt Izraelben és külföldön.

Arje Fein igazi művész-lélek, azon kevesek közül való, akik szívesen beszélnek művészeti elveikről. Át-szemeltet arcol tesz művész hitvallást a tisztá, absztrakt művészet mellett. Szerinte az absztrakt művészetnek hivatása van: visszaadni az embernek az egyszerű, gyermeki szemléletet, hogy érezze a természetben a ritmust, egyszerűséget és a színek szépségét.

Számos képében a vonalak és színek szelid harmóniáját valósítja meg, mint a „Bét Hávráá” (1) című képében, amely a nyugalom érzését kelte derűs színpompájában. Fein festő képei általában nem a „vad” absztrakt irányzatot képviselik, a képekhez szokott szem ki tudja bennük venni a stilizált formákat is, amelyek köré építi a művész a maga absztrakt meglátását. Ilyenek az „Interior” (7), a „Turbinák” (6), amelyekben a kép architektónikus felépítése intim összhangban van az élénk színekkel.

Szű rájga bútorát?

Forduljon azonnai a fűtő- laboratóriumhoz, amely megsemmisít díszeket, polokat, stb javítás és polírozás szükség szerint.

Tel-Aviv, Sziláma-u. 32. „Ee tor” mellett. Tel. 81759.

Lúdtalpbetét gipszmintára „Autoflex” amerikai rendszerű sérvkötő

Sérvkötő éjjel-nappal viselhető Műmell vízben is hordható Fűző derekfájás ellen

VAMOS BÉLA ortopéd-specialistának

T.-A., Ben Jehuda 35, tel. 24461 (azelött: Bpest, Lenin-körút).

Hogyan készült fel Izráel a Szináj-hadjáratra

Mose Dáján: Hadseregünk olyan jó, mint az európai országoké

Tel-Aviv. (Az Új Kelet katonai tudósítójától). — Most egy éve Izráel együtt harcolt mindazon erőkkel, amelyek szembe akartak szállni Egyiptom hatalmi törekvéseivel a Közelkeleten, — jelentette ki tegnap Mose Dáján tábornok vezérkari főnök a honvédelmi minisztérium alkalmazottainak évi közgyűlésén. Az ülésen, amelyet a telavivi kultúrpalotában tartottak meg, megjelentek a Kneszet kül- és hadügyi bizottságának tagjai, tábornokok s magasrangú állami tisztviselők. Az érdeklődők zsufolásig megtöltötték a hatalmas termet. A Kneszetben lezajlott mérnyeléstől tanulva, ezuttal komoly biztonsági intézkedéseket fogantatosítottak. A közgyűlésen, amely a Szináj évforduló jegyében zajlott le, Dáján tábornok még ezeket mondotta:

A Szináj hadjáratot megelőző négy évben az egyiptomiak 500-600 embert soroztak be a fidaín bandába. 80 zsidó állampolgárt gyilkoltak meg ezidő alatt és 130-at sebesítettek meg. Ez csak a közvetlen eredménye volt a fidaín tevékenységnek, míg a stratégiai cél az ország békés építő munkájának megbénítása volt. Izráel politikája viszont az volt, hogy az araboknak drágán kell fizetniük a terror cselekményekért. Hadseregünk 37 ellenakcióit hajtott végre, amikben 600 arab katonára vesztette életét és nekünk 60 hős halottunk volt. Megelégedéssel állapíthatjuk meg, hogy az arabok nem érték el céljukat. Semmiféle országfejlesztési munka nem maradt félbe az arab terror akciók miatt. A Szináj hadjáratban a mi harcunk szélesebbkörű küzdelemnek részét képezte, azon erők oldalán, amelyek nem voltak hajlandók tudomásul venni az egyiptomi hódítást a Közelkeleten, bár hangsúlyozom, hogy katonai erőnk nem volt más, idegen had-erőkbe beépítve. Ezután a vezérkari főnök nyomatékosan hangsúlyozta, hogy

Izráel hadseregének a felszerelése olyan, mint bármely európai országé. Biztonsági problémái is túlszaladták az arab-zsidó viszony szűk medrére.

Ez a Szovjetunióknak a közkeleti térségbe való behatolása következtében állott be.

SZÓVETSEGEK — BIZALMI ALAPON

Ezt megelőzően Simon Peresz hadügyi államtitkár tartott beszédet, aki érdekes részleteket árult el a szináj hadjáratot megelőző korszak diplomáciai tevékenységéről. Elmondotta, hogy francia barátaink, így elsősorban Guy Mollet, Bourges-Maunoury és Christian Pineau hajlandók voltak minden politikai ellenszolgáltatás nélkül segíteni bennünket, kizárólag abból a felismerésből kiindulva, hogy közös küzdelemünk igazságos. Ezek a kapcsolatok győresen megváltoztatták a közkeleti helyzetet, de még gyökeresebb volt a változás a formában, ahogy a dolgok intéződtek. A formális diplomáciai lépések minimumra csökkentek, hogy helyére maximális személyes bizalom lépjen.

Sokmillió dolláros ügyletek, sorsdöntő történelmi lépések néhány ember ke-

zébe voltak letéve, akik elhatározták, hogy hisznek egymásnak

és nagyobb súlyt helyeznek az adott szóra, mint a formális megszövegezésre és az írásra.

40.000 TONNA HADIANYAG

Peresz elmondotta, hogy a szináj hadjáratot megelőző 9 hónapban 40 ezer tonna hadianyag érkezett Izráelbe, amelynek értéke néhány százmillió dollárt tett ki. A Mysterék, amelyek óriási távolságot tettek meg és valósággal az utolsó csepp üzemanyaggal érkeztek hozzánk, minden zavaró körülmény nélkül szálltak le. A tankok és hernyótalpas harciokocsik százait rakták le egyetlen karcolás nélkül, robbanó- és gyújtóanyag, ágyú- s puskaanyag idejében érkeztek meg, sőt annak ellenére, hogy új

fegyvert vásároltunk, amelyet harcban még nem próbáltak ki, kiderült, hogy csak használható hadianyagot vásároltunk. Az ezzel járó nagy pénzügyi tranzakciók pazarlás nélkül boyolódtak le és a legjobb tudomásunk szerint egyetlen sikkasztási eset nélkül.

Bár az összes kémközpontok csapján itt szaglástak a Közelkeleten, ezt a hatalmas munkát a legnagyobb titokban és csendben sikerült lebonyolítani, míg végül hadseregünk teljesen újjáélesztve állt ki.

A HADIIPAR TELJESÍTMÉNYEI

Nagy munkát végzett a hazai hadiipar is, amely az év alatt 50 százalékkal növelte alkalmazottainak számát, de termelése 250 százalékkal növekedett.

Ilyen rekorderedményre az izráeli ipari termelés-

ben még nem volt példa. Ez a folyamat még ma is tart, hadiiparunk 3 millió font értékű árut exportál évente. Az állami repülőgépjavitó vállalat a szináj hadjárat előtt 50 repülőgépet hozott rendbe és most már ott tartunk, hogy

lökhatásos motorokat is képesek vagyunk javítani.

Megtörténtek az összes előkészületek, hogy az állami repülőgépzüzemben hozzákezdjünk a Poga-Magister típusú lökhajtásos iskolagép összeszereléséhez.

Peresz államtitkár kijelentette, hogy a szináj hadjáratot megelőző időszakban

az állam naponta egymillió fontot adott ki a fegyverkezésre.

Bár a munka ebben a nagy tempóban fokozódott, az adminisztratív személyzet lét számát nem kellett emelni, ellenkezőleg, 50 embert le lehetett építeni, mert a hadügyminisztérium alkalmazottai saját jóságukból napi 2 és fél órával többet voltak hajlandók dolgozni, anélkül, hogy ezért külön juttatást kértek volna.

Zukovot megfosztották pártfítségétől

Moszkva. (Reuter, AFP). — Moszkvai diplomáciai körök egybehangzó értesülései szerint a kommunista párt központi bizottsága megfosztotta Zukov marsallt a kommunista párt vezetésében betöltött összes tisztségétől.

AVörös Csillag, a szovjet hadsereg lapja a beállított változással kapcsolatban felhívja a hadsereg figyelmét arra, hogy a katonai ügyek vezetésében a kommunista párt a végső szó. A lapnak ezt a figyelmeztetését jól tájékozott körök azzal magyarázzák, hogy Zukov eltávolításának kérdésében

ellentétek vannak a szovjet hadsereg tisztikarában.

Ezek a véleménykülönbségek befolyással voltak a kommunista párt központi bizottságának tárgyalásaira is, miután Chruscsev közölte a Zukov leváltásáról szóló határozatot.

Megfigyelők rámutatnak arra, hogy Zukov marsall eltávolítása után felfüggesztették a november 7-iki nagy katonai parádé felvonuló próbáit, amelyet a Vörös-téren és Moszkva más pontjain tartottak. A próbákat mindmáig nem kezdték újra. Ezzel szemben folyik a Vörös-tér felújítása és kifüggesztették a szovjet vezetek életnagyságú képeit, amelyek között azonban Zukov képe nem látható.

NEM KÜLÖNBÖZIK SZTALINTÓL

San Francisco. (Reuter). — Paul Henri Spaak az Atlanti szövetség főtitkára tegnap kijelentette, hogy meggyőződése szerint nem várható semmi változás a szovjet politikában Zukov marsallnak a hadügyminiszteri székből való eltávolítása után.

Zukov nem különbözik Chruscsevétől, vagy akár Sztalintól — mondotta Paul Spaak a Commonwealth klubban a tiszteletére rendezett díszében, Tulságoson nagy fontosságot tulajdonítottunk az ilyen dolgoknak, amelyek azonban nem jelentenek semmi változást.

Az ügyész Greguss elítélését kéri

A kislány hazudott is, de vallomása lényegében igaz — mondotta Bar-Or vádbeszédében

A telavivi járásbírószágon tegnap befejeződtek a tanú kihallgatások Greguss Zoltán bűnperében és Chájim Bar-Or ügyész megtartotta vádbeszédét. Az ügyész mindenekelőtt rámutatott arra, hogy a törvény értelmében a 16 éven aluli lányokkal való nemi kapcsolat minden körülmények között bűncselekmény, még akkor is, ha az a kislány hozzájárulással történt. A törvény ilyen esetekben nem elismeri meg a panaszos vallomását és kiegészítő bizonyítékokat követel. Az ügyész azt állította, hogy Greguss vallomásaiban is olyan ellentmondásokat talált, amelyek kiegészítő bizonyítékkal szolgálnak.

A kislány vallomását analízálva az ügyész megállapította, hogy abban valóban voltak változások, így például az nem igaz, hogy Greguss szobájában ébresztő óra lett volna, vagy hogy a színész a tett elkövetése után kék házikabátot vett fel. Ezek az ellentmondások azonban a kislány lelkiállapotával magyarázhatók és nem következnek belőlük, hogy vallomása teljes egészében valótlan volt.

A kislány kereste a művész társaságát és valószínű, hogy szerelmes is volt bele és nem úgy érzett irónyában, amint egy kislány egy „bácsi” iránt szokott érezni. Fiatal nőnek akart

látszani Greguss előtt. Ezt a magatartást az otthon kapott nevelés is megmagyarázza. Kétségtelen, hogy a kislánynak nem volt tiszta a lelkiismerete és úgy hazudott, mint minden normális gyermek szokta tenni ilyen lelkiállapotban. Mindazonáltal vallomása lényegében igaz volt. Három orvos, dr. Stark-Weiss Valéria, dr. Kordova és H. Hirsch professzor megállapították, hogy a kislány híménél friss karcolás van. A kislány nem tiszta lelkiismerete és zavartsága az oka annak, hogy csak másnap este mondotta el, ami vele történt.

Az ügyész arra is hivatkozott, hogy mikor Lederer Elemér be akart lépni Greguss szobájába, azt belülről nyitották ki, bár azt mondták, hogy nem emlékszik be volt-e zárva, vagy nem. „Ha nem volt bezárva, miért nem mondták neki, hogy lépjen be és miért kellett várnia, hogy belülről kinyissák az ajtót. A vádlott azt mondta Rónainak, hogy a kislány a báb-micváj ünnepségen úgy csókolta meg, mint egy asszony és ezért Rónai meg is róta. Ha Greguss olyan szemérmes, miért tette, hogy a kislány ama emlékezetes szombaton éppen úgy megcsókolja és miért nem öltözött fel, mikor a kislányt elküldte cigarettáért?

A vád képviselője végül kérte, hogy utasítsák el a védelemnek azt a vádját, mintha a kislány családja előre meghatározott terv szerint járt volna el Greuguss esküvőre semmi ok nem volt. Ezeknek alapján az ügyész kérte Gregussnak a vádiratban foglalt vádpontok alapján való elítélését.

Zeév Eckstein vallomása

Hangszalag a Kasztner-per tárgyalásán

A Kasztner gyilkossági per tegnap tárgyalásán Tál ügyvéd, Zeév Eckstein védője bejelentette, hogy belegyeztek a hangszalagra vett kihallgatás lepergetésébe a bíróság előtt, azzal a kikötéssel, hogy kihagyják azt a részt, amelyben Eckstein bevallja Aharoni rendőrtisztnek a gyilkosság elkövetését. A hangszalagra vett beszélgetés első részében Eckstein elmondotta, „romantikus vonalomból akartam a Biztonsági Szolgálat számára dolgozni”. A telavivi rendőrség fordult, amely kapcsolatba hozta a Sin-Bétell. Közvetlen felettesét Slomonnak hívták. Az volt első megbízatása, hogy szerezzen információkat a „Szulam” korról. Eckstein azt javasolta a Biztonsági Szolgálatnak, hogy provokáció segítségével lehetővé teszi a földalatti szervezet tagjainak lefogatását, felettese azonban elutasította.

Amikor Aharoni rendőrtiszt azt mondta neki, hogy dr. Kasztner még fel fogja ismerni azt, aki rálőtt, Eckstein azt válaszolta, hogy örülni fog ennek, mert szeretné, ha az ügy minél előbb befejeződne. E beszélgetés során nem vallotta be, hogy ő követte el a gyilkosságot. A második beszélgetés alkalmával azt mondta, hogy nem maradt hű a földalatti mozgalomhoz és hajlandó mindent elmondani, hogy szabadlábra kerüljön.

Ha be tudják bizonyítani — mondotta — hogy egy szót is tudok a merényletről, úgy azt tehetik velem, amit akarnak. Barátaival kapcsolatban, akiknek neve már szerepelt a bíróságon, a következtetéseket mondtam: — Menkesz idiótának látszik, azonban nem az. Eljárás egyszerű fecsegő, ki lehet törölni a gyanúsítottak névsorából.

A magyar forradalom naplója

HELLER ANDOR
budapesti hírlapíró szemtanu-vallomása a magyar nép véres felkeléséről kommunista elnyomója ellen

A napló most könyv alakban jelent meg Amerikában és a „Háboker” szerezte meg az izráeli közlés jogát.

A napló ma indul folytatásában a

הבקר

Bulgária nem fog fizetni

Washington, (STA). — A Bulgária fölött lelért El-Al repülőgép miatt a hágai nemzetközi bírósághoz benyújtott követelés kérdésében amerikai diplomáciai körök pesszimistikusan ítélik meg a helyzetet. Mint ismeretes, az amerikai kormány néhány nappal az izráeli követelés benyújtása után csatlakozott a követeléshez, mert a repülőgép lelévésénél kilenc amerikai állampolgár is életét vesztette. Jól tájékozott körök rámutatnak arra, hogy 1955-ben, amikor Bulgária megígérte a kártérítés kifizetését, erőszaki intézkedést tett arra, hogy felvegyék az UNO-ba. Miután ezt a célját elérte, a bolgár kormány megtagadta a kártérítések kifizetését.

Washingtonban azt hiszik, hogy Bulgária most igyekeznék fog kivonni magától a hágai döntőbírósg előtt folyó tárgyalásokból, jöllehet még 1920-ban elfogadta a hágai döntőbírósg illetékességét, tehát jó idővel azelőtt, hogy az országban uralomra jutott a kommunizmus.

Eisenhower és a Kneszet-merénylet

Washington, (STA). Eisenhower az újságírók felhívására az újságírók sajtófigyeltek arra, hogy szokatlanul erős őrizetet rendeltek ki az elnök mellé. Az újságírók nem tudták megállapítani, hogy ezek az intézkedések a Kneszetben elkövetett bombamerénylettel kapcsolatosak-e. Eisenhower egyébként azzal kezdte sajtófogadását, hogy sajnálatát fejezte ki a Kneszetben történtek fölött.

Kimerült az Arab Liga pénztára

Kairó, (Reuter). — Az Arab Liga tanácsa tegnap egyhangúlag úgy határozott, hogy támogatja Szíriának Törökország ellen benyújtott panaszát. A határozatot táviratilag továbbították Dag Hammarskjöld UNO-főtitkárnak. Abdul Rachman el-Azzam szíriai delegátus, aki a tanácsülésen elnökölt, felfüggesztette a delegátusokat, hogy járuljanak hozzá a helyzet megszüntetéséhez az arab államok egységes fellépésével. Az egyiptomi delegátus kijelentette, hogy Egyiptom támogatja Szíriát jelenlegi nehézségeiben és egységes álláspontot követel az Arab Liga részéről.

A tanácsülés egyébként az Arab Liga intézményének anyagi csődjé jegyében folyik. Az El-Ahram értesülése szerint a Liga pénztárának 345 ezer egyiptomi font deficitje van, mert a tagállamok nem fizetik a rájuk rótt járandóságokat. A pénztárban mindössze 35 ezer font van.

Működnek a magyar ellenforradalmárok

Bécs, (Reuter). — A Szege-den megjelenő Dél-Magyarország című lap egyik legutóbbi száma azt írja, hogy a magyarországi ellenforradalmárok sikereket értek el az utóbbi hónapokban. Névtelen leveleket küldtek magyar személyiségekhez és rópcédulákat terjesztettek. Gyakran fontos állami tisztviselők is támogatják az ellenforradalmárok romboló tevékenységét. A lap azt követeli, hogy tartóztassanak le és állítsanak bíróság elé mindenkit, aki rémhíreket terjeszt.

Elbocsátják a „Surá” informátorát

Az állami alkalmazottak fegyelmi bírósága tegnap döntést hozott Aharon Zuckerman igazságügyminisztériumi tisztviselő ügyében, amelyben azt javasolta, hogy Zuckermant végkielégítés megfizetése mellett bocsássák el állásából. Zuckerman azt vádolták, hogy a minisztérium irataiból információkat szolgáltatott a Surát Hámitnádvim tagjai részére. Zuckerman bevallotta tettét és azt állította, hogy a szabályok, amelyek tiltják az információ közlését, nem egyebek holt betűinél és tettét azért követte el, mert úgy látta, hogy ezzel az állam érdekét szolgálja. A fegyelmi bíróság enyhítő körülménynek vette, hogy beismerte tettét, továbbá azt, hogy idealizmusból és nem anyagi érdekből állt kapcsolatban a Surát Hámitnádvimmal.

Nobel-díjas tudósok

Stockholm, (Reuter). — Sir Alexander Todd, az 50 éves angol kémikus kapta meg a kémiai Nobel-díjat, amely az idén 208.628 svéd koronát tesz ki. A díjjal kapcsolatban kiadott hivatalos közlemény szerint Sir Alexander Todd, december 10-én személyesen veszi át a díjat. Ekkor van Nobel Alfred halálának évfordulója. A svéd tudományos akadémia ugyanakkor az Egyesült Államokban élő két kínai tudós, Cing Dau Li-nek és Cseng Tau Yang-nak ítélte a fizikai Nobel-díjat a atomrészecskék elektromos mozgásával kapcsolatos felfedezésükért. A princetoni egyetem működő két kínai tudós felfedezése megdöntötte azt az eddigi tudományos felfogást, hogy a természetben minden szimmetrikus.

Ivóvíz a tengerből — Éjlát számára

J. Wilencsuk, a Máchcavé Jiszráél vállalat vezetője bizottságának elnöke tegnap az Egyesült Államokba utazott, ahol a fejlesztési minisztérium megbízásából résztvesz a tengervíz sóatlanításával foglalkozó nemzetközi konferencián, amely november 4-én nyílik meg Washingtonban. Ez lesz az első nemzetközi kongresszus, amely ezzel a tárgyal foglalkozik. Wilencsuk tárgyalásokat fog folytatni a tengervíz sóatlanító készülékek előállítását vállalattal, hogy ilyen készüléket vásároljon Éjlát számára. A készülék rendelkezése, hogy fedezze a város vízszükségletét.

Hagyományhű magánintézet fejlődésben visszamaradt lányok számára, hajlandó egy leányt felvenni szakma tanulására, fizikai és pszichológiai orvostudományok mellett.

Jelentkezés: „17” jelűre a kiadóhivatalba.

12 Új Kelet 1957 XI 1